

Role veřejného ochránce práv ve vztahu k principům dobré správy

Ondřej Kuba

Bakalářská práce
2020

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva

Akademický rok: 2019/2020

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Ondřej Kuba
Osobní číslo: M16066
Studijní program: B6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: Veřejná správa a regionální rozvoj
Forma studia: Prezenční
Téma práce: Role veřejného ochránce práv ve vztahu k principům dobré správy

Zásady pro vypracování

Úvod

Definujte cíle práce a použité metody zpracování práce.

I) Teoretická část

- Charakterizujte pojem veřejný ochránce práv a dobrá správa a předložte vybrané příklady dobré praxe v zemích EU nebo ESVO.

II) Praktická část

- Vymezte současnou funkci, pravomoci a povinnosti veřejného ochránce práv a principy dobré správy v ČR.
- Podejte analýzu šetření prováděnou veřejným ochráncem práv.
- Zhodnotte činnost veřejného ochránce práv a představte návrhy na zlepšení jeho činnosti.

Závěr

Rozsah bakalářské práce: cca 40 stran
Forma zpracování bakalářské práce: Tištěná/elektronická

Seznam doporučené literatury:

HENDRYCH, Dušan. Správní právo: obecná část. 9. vydání. Praha: C.H. Beck, 2016. 600 s. ISBN 978-80-7400-624-1.
MÜLLER, Ralf, ed. Governance and Governmentality for Projects. Abingdon: Routledge, 2017, 269 s. ISBN 978-1-138-92635-6.
REIF, Linda C. The Ombudsman, Good Governance and the International Human Rights System. 2004, 431 s.
ISBN 978-94-017-5932-8.
SLÁDEČEK, Vladimír. Zákon o Veřejném ochránci práv: komentář. 2., podstatně přeprac. a rozš. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, 216 s.
ISBN 978-80-7400-158-1.
ZDRAŽILOVÁ, Petra a Dagmar KRIŠOVÁ, ed. 15 let činnosti veřejného ochránce práv: sborník z mezinárodní konference. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 2015, 116 s. ISBN 978-80-87949-20-7.

Vedoucí bakalářské práce: **JUDr. Miloš Matula, CSc.**
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva

Datum zadání bakalářské práce: **6. ledna 2020**
Termín odevzdání bakalářské práce: **19. května 2020**

L.S.

doc. Ing. David Tuček, Ph.D.
děkan

RNDr. Pavel Bednář, Ph.D.
ředitel ústavu

Ve Zlíně dne 6. ledna 2020

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním diplomové/bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že diplomová/bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk diplomové/bakalářské práce bude uložen na elektronickém nosiči v příruční knihovně Fakulty managementu a ekonomiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji diplomovou/bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou/bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s příjmem – licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování diplomové/bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem diplomové/bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

1. že jsem na diplomové/bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
2. že odevzdaná verze diplomové/bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně

Jméno a příjmení:

.....
podpis diplomanta

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá problematikou role veřejného ochránce práv ve vztahu k principům dobré správy. Práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou část. V teoretické části jsou definované konkrétní pojmy, které se týkají vybraného tématu, jako je veřejný ochránce práv, historie a vznik jeho instituce, dále pak jeho činnost, působnost, práva a povinnosti, v neposlední řadě je teoretická část věnována dobré správě a jejím principům. V praktické části je věnována pozornost zvolenému případu, kterým se veřejný ochránce práv v minulosti zabýval. Závěr práce je zaměřen na shrnutí zjištěných poznatků a jsou navrženy možná řešení a návrhy na zlepšení.

Klíčová slova: veřejný ochránce práv, dobrá správa, principy dobré správy, ombudsman

ABSTRACT

the bachelor thesis deals with the issue of the role of the Public Defender of Rights in relation to the principles of good governance. The work is divided into two parts, theoretical and practical part. The theoretical part defines specific terms related to the selected topic, such as the institution of the Ombudsman, its origin and history, the Ombudsman himself, good governance and, last but not least, its basic principles on which it is based. The practical part deals with a selected case, which the Ombudsman dealt with in the past. The conclusion of the thesis is devoted to a summary of the findings and proposed solutions and possible improvements that would lead to improved activities of the Ombudsman.

Keywords: Public Defender of Rights, Good governance, Principles of good governance, Ombudsman

Chtěl bych poděkovat mé přítelkyni, rodinně a v neposlední řadě přátelům, za podporu a trpělivost, kterou se mnou měli, při zpracovávání bakalářské práce.

OBSAH

ÚVOD	10
CÍLE A METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE	11
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 INSTITUTE VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV	13
1.1 OBECNÉ VYMEZENÍ	13
1.2 HISTORIE INSTITUTU OMBUDSMANA.....	14
1.2.1 Volba prvního veřejného ochránce práv v České republice.....	15
2 VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV	17
2.1 KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV.....	18
2.3 ČINNOSTI.....	19
2.4 POVINNOSTI A ZVLÁŠTNÍ OPRAVNĚNÍ	20
2.5 PŮSOBNOST	22
2.5.1 Rozdělení působnosti	23
2.6 ZÁNİK FUNKCE	25
3 DOBRÁ SPRÁVA	27
3.1 PRINCIPY DOBRÉ SPRÁVY	27
3.1.1 Soulad s právem	28
3.1.2 Nestrannost.....	29
3.1.3 Včasnost	30
3.1.4 Předvídatelnost.....	30
3.1.5 Přesvědčivost.....	31
3.1.6 Přiměřenost	32
3.1.7 Efektivnost	33
3.1.8 Odpovědnost	33
3.1.9 Otevřenost	34
3.1.10 Vstřícnost	35
3.2 DOBRÁ SPRÁVA V EVROPSKÉM KONTEXTU	35
II PRAKTICKÁ ČÁST	37
4 SOUČASNÁ FUNKCE VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV	38
5 ANALÝZA ČINNOSTI VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV V LETECH 2010–2019	39
5.1 ANALÝZA PODANÝCH PODNĚTŮ V ROCE 2019.....	42
5.1.1 Významné momenty roku 2019	45
5.2 ANALÝZA PODANÝCH PODNĚTŮ V ROCE 2020.....	46
6 VYHODNOCENÍ PŘÍPADU ŘEŠENÉHO VEŘEJNÝM OCHRÁNCEM PRÁV	48

6.1	POPIS PŘÍPADU	48
6.1.1	Definice vzniklého problému	48
6.1.2	Závěry šetření provedené veřejným ochráncem práv	49
6.1.3	Vyjádření úřadu	49
6.2	ZÁVĚREČNÉ ZHODNOCENÍ VEŘEJNÝM OCHRÁNCEM PRÁV	50
6.2.1	Jednorázové/krátkodobé omezení styku rodiče s dítětem	51
6.2.2	Dlouhodobější omezení styku rodiče s dítětem	52
6.3	SPRÁVNÝ POSTUP TOHOTO PŘÍPADU	53
6.4	OPATŘENÍ VEDOUcí K NÁPRAVĚ	54
6.5	MŮJ NÁZOR NA DANÝ PŘÍPAD	54
7	ZÁVĚREČNÉ SHRNUtÍ A NÁVRHY NA ZLEPŠENÍ	57
	ZÁVĚR	60
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	61
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	67
	SEZNAM GRAFŮ	68
	SEZNAM TABULEK	69
	SEZNAM PŘÍLOH	70

ÚVOD

Veřejný ochránce práv neboli ombudsman je v naší zemi považován za poměrně mladou instituci, která vystupuje jako jakýsi prostředník mezi občany a státem. Chrání zájmy občanů před jednáním úřadů, které bylo vykonáno v rozporu se zákonem a neodpovídá principům našeho státu a dobré správy. I přes to, že slouží především občanům, hodně lidí v mém okolí až překvapivě ani netušilo, co všechno pod funkci veřejného ochránce práv spadá, jaká je jeho činnost, na jak dlouho je volen a kdy můžou jeho služby vyhledat a další, dle mého názoru užitečné informace, o to víc mě motivovalo si při rozhodování o tématu bakalářské práce zvolit právě roli veřejného ochránce práv ve vztahu k principům dobré správy.

Cílem této bakalářské práce je tedy seznámit čtenáře s touto institucí, shrnutí a vyhodnocení informací o veřejném ochránci práv jako dohledu nad výkonem dobré správy v souladu s principy demokratického právního státu a uvědomit čtenáře o potřebě jeho existence.

Práce je rozdělena do dvou částí – teoretické a praktické.

Teoretická část je věnována obecným poznatkům, které se týkají zkoumané oblasti, jako je vymezení institutu veřejného ochránce práv, jeho historie a také první volba do této funkce. Část práce je věnována také Kanceláři ombudsmana, jeho činnosti, působnosti a v neposlední řadě také momentu zániku jeho funkce. Dále jsou v teoretické části popsány principy dobré správy, dobrá správa samotná a její uchopení v Evropském kontextu.

Praktická část se zaměřuje na přiblížení současné funkce veřejného ochránce práv, analýzu jeho činnosti v průběhu posledních několika let se zaměřením převážně na rok 2019 a také je zde uveden názorný příklad řešeného podnětu právě z jeho pozice. Na základě udělaného rozboru budou navržena možná řešení či zlepšení činnosti, kterému bude věnována samostatná kapitola.

CÍLE A METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE

Cíle této bakalářské práce byly vymezeny na hlavní cíl a dílčí cíle, které jsou potřebné pro jeho dosažení.

Hlavním cílem této bakalářské práce je podat souhrnný přehled o institutu veřejného ochránce práv, jeho činnosti, působnosti, zhodnocení funkce veřejného ochránce práv v konkrétním případě a na základě předchozího rozboru zhodnotit jeho dosavadní činnost.

Dílčím cílem práce je podání přehledu o problematice, která se týká veřejného ochránce práv České republiky, dobré správy a jejich principů. Dalším dílčím cílem je zpracování analýzy dosavadního vývoje funkce veřejného ochránce práv,

Při vyhledávání potřebných pramenů a zdrojů, které se zabývají danou problematikou a jsou nezbytné pro vypracování teoretické části, bude použita literární rešerše. Bylo využito jak literárních, tak i internetových zdrojů.

Hlavní metodou, která bude využívána při vypracování této práce, především její praktické části, bude obsahová analýza dokumentů. Budou používány převážně dokumenty, jako jsou souhrnné zprávy o činnostech veřejného ochránce práv, zprávy za jednotlivá čtvrtletí zkoumaných let, výroční zprávy za jednotlivé roky a další potřebné dokumenty a také obsah internetových stránek veřejného ochránce práv. Dále je v praktické části uveden příklad případu, ve kterém došlo k využití veřejného ochránce práv, jeho popis, výsledek a také zde bude uveden můj vlastní názor na danou situaci.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 INSTITUTE VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV

Rozsah působnosti veřejného ochránce práv je v každé zemi odlišný, obecně ale můžeme tuto funkci chápat jako osobu, která je pověřena státem k řešení stížností občanů na jednání veřejné správy nebo z vlastní iniciativy může upozornit na nesprávné či přímo protiprávní jednání. (ombudsman veřejný ochránce práv, Historie institut ombudsmana, 2020)

Existuje více druhů veřejných ochránců práv – ombudsmanů. Základní rozdělení ombudsmanů lze vymezit díky způsobu jejich vzniku. V rámci tohoto rozdělení rozlišujeme parlamentního ombudsmana, kterého volí zákonodárny sbor a ten je také odpovědný parlamentu, tento typ je rozšířený ve většině zemí. Dalším typem je ombudsman moci výkonné, to znamená, že byl volený vládou a zároveň se jí zodpovídá či ombudsman smíšeného typu. (ombudsman veřejný ochránce práv, Historie institut ombudsmana, 2020)

Dále můžeme ombudsmany dělit na všeobecné a speciální. Všeobecní neboli generální ombudsmani se zaměřují na veškerou činnost veřejné správy a u speciálních Sládeček uvádí, že se věnují pouze určitým oblastem výkonu veřejné správy nebo konkrétním oblastem, jako jsou například vojenství, vězeňství, ochrana dat a podobně. (2011, s. 4) Všeobecné ombudsmany Sládeček dále dělí na ústřední, což je celostátní, zemský, ten se vyskytuje spíše v okolních zemích jako je Německo a Rakousko a působí vedle ústředního ombudsmana a v neposlední řadě místní ombudsman, který činnost vykonává pouze na určitém území a zabývá se stížnostmi na orgány v daném regionu, tento způsob využívá především Itálie. (2011, s. 4)

Český veřejný ochránce práv spadá do skupiny všeobecných parlamentních ombudsmanů, kteří působí centrálně, tak jako dnes už většina ombudsmanů zemí Evropské unie s určitými modifikacemi. (ombudsman veřejný ochránce práv, Historie institut ombudsmana, 2020)

1.1 Obecné vymezení

Obecně lze ombudsmana neboli veřejného ochránce práv charakterizovat jako orgán, zpravidla jednu osobu, která je nezávislá na orgánech moci výkonné a odpovídá za svou činnost jen zákonodárnému sboru, ale ani tomu však není podřízena. Pracuje na základě stížností a podnětů ze strany občanů a následně provádí svá vlastní šetření a snaží se zjistit, jestli byla práva občanů porušena a pokud ano, snaží se doporučit správním orgánům provedení nápravy. (Hendrych a kol., 2016, s. 429)

Sládeček doplňuje, že veřejný ochránce práv prošetřuje namítanou nezákonnost, a i další pochybení jako je například nepřiměřenost, nespravedlnost a podobně. (2011, s. 1)

Představuje tedy prostředníka mezi občany a státem. Odhaluje nečinnost orgánů veřejné správy či nedostatky a snaží se o nápravu pomocí doporučení, iniciací legislativních změn, neformálních návrhů, ale také veřejným tlakem nebo i návrhem na podání žaloby k ochraně veřejného zájmu. (Deset let veřejného ochránce práv v České republice, 2010, s. 8)

Nemá prostředky, kterými by mohl do výkonu správy přímo zasahovat, ale v rámci je neformální autority (osobní kvalita ombudsmana) jsou zpravidla jeho návrhy a stanoviska veřejnou správou respektovány, v některých případech třeba i ze strachu ze zveřejnění zjištěných závad. Dále má i další oprávnění v podobě možnosti navrhnout ústavnímu soudu přezkum ústavnosti právních předpisů a podobně. (Hendrych a kol., 2016, s. 429)

Funkce veřejného ochránce práv se považuje za doplňkovou funkci, i když v zemích jako je Dánsko, Španělsko, Rakousko, Slovensko, Portugalsko a Polsko je tato funkce zakotvena přímo v ústavě. Výhody této funkce jsou především v možnosti řešit konflikty a problémy rychle, neformálně, pružně, a především levně a díky tomu se může předcházet soudním nebo jiným sporům. Význam celé instituce je podtržen i tím, že od roku 1995 má veřejného ochránce práv i Evropská unie na základě rozhodnutí Evropského parlamentu 94/262/ESUO, ES, Euratom a v roce 1999 tuto instituci zřídila i Rada Evropy pod názvem Komisař pro lidská práva Rady Evropy. (Hendrych a kol., 2016, s. 429)

1.2 Historie institutu ombudsmana

Slovo ombudsman pochází ze středověkých výrazů „umbup“, což znamená moc nebo autorita, případně švédského slova „ombud“, které označuje osobu, která působí jako zástupce, zmocněnec nebo mluvčí jiných. (ombudsman veřejný ochránce práv, Historie institut ombudsmana, 2020)

První ombudsman byl v 18. století zřízen švédským králem Karlem XII a měl dbát především na správné chování královských úředníků. V roce 1809 byla instituce ombudsmana zakotvena do švédské ústavy, kdy ji definovali jako orgán parlamentu, který dohlíží na to, jak soudci a úředníci zachovávají zákony či jiné právní předpisy. Následně bylo ústavní zakotvení doplněno zákonem o instrukcích pro ombudsmana, který podrobněji a přesněji specifikoval jeho výkon působnosti a oprávnění. Největší rozvoj této funkce byl zaznamenán ve 20. století, zejména po druhé světové válce, kdy byla závislá především na

historických a politicko-společenských vývojích jednotlivých zemí. (ombudsman veřejný ochránce práv, Historie institut ombudsmana, 2020)

Postupem času začala vznikat tato instituce i v dalších státech Evropy v Americe, Africe i Asii a dnes působí zhruba v 90 státech celého světa. (Sládeček, 2011, s. 6-11)

Cesta k založení veřejného ochránce práv v České republice nebyla jednoduchá. Po roce 1989 se pozornost zaměřila na zlepšování situace v soudnictví, brzy se zjistilo, že nezávislou kontrolu potřebuje rovněž veřejná správa. Požadavek zřídit po vzoru jiných evropských zemí institut veřejného ochránce práv se sice objevila už v roce 1992. (Deset let veřejného ochránce práv v České republice, 2010, s. 8)

Příslušný zákon se ovšem podařilo prosadit až v roce 1999 a 12. prosince 2000 byl zvolen první veřejný ochránce práv, Otakar Motejl, v lednu následujícího roku Kancelář zaměstnala prvních 5 právníků a začala s vyřizováním cca 2000 podnětů, které se nahromadily v průběhu roku 2000. (Zdražilová a Křišová, 2015, s. 7)

Na počátku svého fungování se ochránce musel vypořádat s množstvím stížností, které byly mimo oblast jeho působnosti. Klasickým příkladem na začátku byly problémy související s restitucemi. (Deset let veřejného ochránce práv v České republice, 2010, s. 8)

V roce 2006 se veřejný ochránce práv stal tzv. Národním preventivním mechanismem proti mučení, nelidskému, krutému a ponižujícímu chování nebo trestání. (Deset let veřejného ochránce práv v České republice, 2010, s. 8)

V roce 2008 získává veřejný ochránce práv právo podat návrh na zahájení kárného řízení proti předsedovi a místo předsedovi jakéhokoliv soudu a v roce 2009 byla působnost veřejného ochránce práv rozšířena o prosazování práva na rovné zacházení. (Deset let veřejného ochránce práv v České republice, 2010, s. 8)

1.2.1 Volba prvního veřejného ochránce práv v České republice

Stejně jako přijetí zákona, tak ani volba prvního ombudsmana nebyla snadná. První volba se odehrávala v červenci 2000. Senát nominoval na prvního ombudsmana předsedu Konfederace politických vězňů Stanislava Drobného a ředitelku Školského úřadu ve Žďáru nad Sázavou Simeonu Zikmundovou. Prezident České republiky Václav Havel nominoval bývalou mluvčí Charty 77 Annu Šabatovou a počítačového experta Václava Trojana. Na pozici zástupce ombudsmana byli Senátem nominováni senátoři Jiří Vyvadil (ČSSD) a Vladimír Zeman (Unie svobody), Václav Havel nominoval bývalého velvyslance v Rusku

Luboše Dobrovského a Janu Chalupovou z Kanceláře prezidenta republiky. Nikdo z nominovaných kandidátů nezískal potřebný počet hlasů, takže ochránce ani jeho zástupce nebyli zvoleni. (Deset let veřejného ochránce práv v České republice, 2010, s. 8)

Druhý pokus o zvolení ombudsmana byl na podzim 2000. Senát nominoval na ombudsmana Otakara Motejla, bývalého ministra spravedlnosti a předsedu Nejvyššího soudu České republiky, dále nominovali členku Nejvyššího kontrolního úřadu Marii Hoškovou. Na pozici zástupce ombudsmana senátoři nominovali senátory Jana Voráčka (ODS), který o rok dříve hlasoval proti přijetí zákona o veřejného ochránci práv, dále nominovali Jiřího Vyhladila (ČSSD), který byl předsedou ústavněprávního výboru Senátu. Prezident České republiky Václav Havel nominoval na pozici ombudsmana Otakara Motejla a počítačového experta Václava Trojana. Na pozici zástupce ombudsmana nominoval Václav Havel Annu Šabatovou a Simeonu Zikmundovou. Při hlasování 12. prosince 2000 získal Otakar Motejl drtivou většinu hlasů od poslanců, tohoto dne Česká republika získala svého prvního ombudsmana. (Deset let veřejného ochránce práv v České republice, 2010, s. 8)

2 VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV

Funkce veřejného ochránce práv je neslučitelná s výkonem funkce prezidenta republiky, senátora, poslance, soudce, ale i s jakoukoliv jinou činností ve veřejné správě. Dále i s jinou výdělečnou činností, mimo správy vlastního majetku a výkonem vědecké, publicistické, literární, pedagogické nebo umělecké činnosti, pokud tyto činnosti nemají vliv na výkon funkce veřejného ochránce práv a neohrožují jeho nestrannost či nezávislost ve výkonu a nepředstavují újmu. Veřejný ochránce práv také nesmí být členem politické strany nebo politického hnutí. Pakliže veřejný ochránce práv podléhá branné činnosti, nepovolává se k vojenské činné službě nebo se mu přeruší. Pokud během výkonu své funkce zamešká vojenské cvičení, tak se mu toto zameškání promíjí. (Zákon č. 349/1999 Sb.)

Veřejný ochránce práv je povinen vykonávat svou funkci nezávisle a nestranně. (Zákon č. 349/1999 Sb.)

Nyní, od 12. února 2020 zastává funkci veřejného ochránce práv JUDr. Stanislav Křeček, narozen 20. května 1938 v Praze. Vystudoval průmyslovou školu geologickou, výtvarnou školu a Právnickou fakultu Karlovy univerzity. Následně se stal soudním čekatelem u Městského soudu v Praze. V 70. letech 20. století byl donucený opustit justici kvůli politickým důvodům a pracoval jako dělník, výtvarník, geolog či horník a od roku 1990 se začal soustředit na advokacii, kdy se angažoval v ČSSD, za kterou se stal poslancem České národní rady v rámci procesu kooptace. Rok poté se stal spoluzakladatelem a zároveň předsedou Sdružení na ochranu nájemníků. Od roku 1998 působil jako poslanec za ČSSD v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky. V rámci poslaneckého mandátu byl také místopředsedou ústavně právního výboru Poslanecké sněmovny, člen mandátového a imunitního výboru, volebního výboru, petičního výboru a podvýboru pro lidská práva a dalších. Na začátku dubna roku 2013 byl zvolen jako zástupce veřejného ochránce práv, kterým byl JUDr. Pavel Varvařovský. Díky tomu se vzdal svého poslaneckého mandátu a funkci vykonával až do 3. prosince 2019. Během svého působení na této pozici se věnoval především problematice svatebního úřadu, státní správě soudů, ochraně spotřebitele, pozemkovému právu a činnosti katastrálních úřadů dále i problematice související s pozemní komunikací, právem na informace, přestupům a dalším. (ombudsman veřejný ochránce práv, Veřejný ochránce práv – ombudsman, 2020)

Tabulka 1 Veřejní ochránci práv a jejich zástupci (vlastní zpracování dle ombudsman veřejný ochránce práv, 2020)

Veřejný ochránce práv	Zástupce veřejného ochránce práv
JUDr. Otakar Motejl (2000–2010)	Mgr. Anna Šabatová (2001–2007)
JUDr. Pavel Varvařovský (2010–2013)	RNDr. Jitka Seitlová (2007–2013)
Mgr. Anna Šabatová, Ph.D. (2014–2020)	JUDr. Stanislav Křeček (2013–2019)
JUDr. Stanislav Křeček (2020 – dosud)	Mgr. Monika Šimůnková (2019 – dosud)

2.1 Kancelář veřejného ochránce práv

Kancelář veřejného se sídlem v Brně, Údolní 658/399 byla založena kvůli organizačnímu, technickému a odbornému zabezpečení činnosti veřejného ochránce práv, její organizační struktura je upravena Organizačním řádem. V čele celé kanceláře je vedoucí, nyní JUDr. Pavel Pořízek, Ph.D., který při výkonu své činnosti respektuje pokyny veřejného ochránce práv a zároveň zatupuje kancelář navenek a jedná jejím jménem. (Zákon č. 349/1999 Sb.)

Kancelář se dělí na tyto organizační útvary:

- Vedoucí Kanceláře
- Sekretariát veřejného ochránce práv a jeho zástupce
- Právní sekce
- Odbor administrativních a spisových služeb, odbor vnitřní správy a odbor péče o zaměstnance (Zákon č. 349/1999 Sb.)

2.2 Ustanovení do funkce

Veřejný ochránce práv je volen Poslaneckou sněmovnou na 6 let. Kandidáti jsou navrhováni po dvou. Dva kandidáti jsou navrženi prezidentem republiky a další dva jsou navrženi Senátem. Prezident i Senát může navrhnout shodné kandidáty. Veřejný ochránce práv může být zvolen pouze na dvě po sobě jdoucí funkční období. (Zákon č. 349/1999 Sb.)

Na pozici veřejného ochránce práv, může být zvolen každý, kdo je volitelný do Senátu.

Sídlo veřejného ochránce práv se nachází v Brně. (Zákon č. 349/1999 Sb.)

Veřejný ochránce práv začíná vykonávat svou funkci složením slibu do rukou předsedy Poslanecké sněmovny, Veřejný ochránce práv začíná svou funkci vykonávat nejdříve následující den, kdy skončilo funkční období jeho předchůdce. Dosavadní ochránce vykonává svou působnost do doby, než nový ochránce složí svůj slib. (Zákon č. 349/1999 Sb.)

Případě, že ochránce nesloží svůj slib do 10 dnů ode dne zvolení nebo jej složí s výhradami, nahlíží se na něj, jako by nebyl zvolen. (Zákon č. 349/1999 Sb.)

Zástupce veřejného ochránce práv jej zastupuje v plném rozsahu v době jeho nepřítomnosti. Veřejný ochránce práv může svého zástupce pověřit výkonem pouze určité části své působnosti. (Zákon č. 349/1999 Sb.)

2.2.1 Slib veřejného ochránce práv

Slibuji na svou čest a svědomí, že svou funkci budu vykonávat nezávisle a nestranně, v souladu s Ústavou a ostatními zákony a že budu chránit neporušitelnost práv. (Zákon č. 349/1999 Sb.)

2.3 Činnosti

Činnost veřejného ochránce práv se upravuje v druhé části zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv. (Zákon č. 349/1999 Sb.)

Veřejný ochránce práv jedná:

- a) na základě podnětu od fyzické či právnické osoby jemu adresovaného,
- b) na základě podnětu, který byl adresován senátorovi či poslanci a ten jej podstoupil ochránci,
- c) na základě podnětu, který byl adresován některé z komor Parlamentu, která jej podstoupila ochránci,
- d) z vlastního podnětu. (Zákon č. 349/1999 Sb.)

Kdokoliv má právo obrátit se na ochránce ve věci, která spadá do jeho působnosti a lze tak učinit na základě písemného podnětu nebo ústně do protokolu, tento podnět spadá pod princip bezplatnosti, tudíž se za jeho podání neplatí a zároveň nesmí být úředně kontrolován. (Zákon č. 349/1999 Sb.)

Podnět musí obsahovat tyto náležitosti:

- a) vylíčení podstatných okolností věci, musí být také poskytnuty informace, jestli byl podnět předložen i jinému státnímu orgánu a popřípadě s jakým výsledkem,
- b) označení úřadu, eventuálně jméno a příjmení či jiné údaje o totožnosti osoby, které se podnět týká
- c) osvědčení o tom, že úřad, kterého se podnět týká, byl neúspěšně vybídnut k nápravě
- d) jméno, příjmení a bydliště, pokud se tento podnět týká právnické osoby, musí obsahovat název, sídlo a osoby oprávněné jejím jménem konat, toho, kdo tento podnět podává (Zákon č. 349/1999 Sb.)

Pakliže se podnět týká rozhodnutí, stěžovatel přikládá jeho stejnopis. Při podání podnětu může občan využít různé formuláře a vzory, které najde na internetových stránkách veřejného ochránce práv, může využít například Formulář podání stížnosti ombudsmanovi nebo vzor dopisu ombudsmanovi se stížností viz *Přílohy I a II*. (Zákon č. 349/1999 Sb.)

Veřejný ochránce práv je oprávněný, a to i bez předchozího upozornění, s vědomím vedoucích úřadů, vstupovat do všech prostor úřadů a provádět šetření spočívající v:

- a) možnosti nahlížet do spisů,
- b) pokládání otázek jednotlivým zaměstnancům úřadu,
- c) rozhovorech s osobami umístěnými v zařízeních, a to i bez přítomnosti jiných osob. (Zákon č. 349/1999 Sb.)

2.4 Povinnosti a zvláštní oprávnění

Povinnosti a zvláštní oprávnění veřejného ochránce upravuje zákon č. 349/1999 Sb., část třetí § 22 - § 24 takto:

1. Ombudsman je oprávněn doporučit vydání, změnu nebo zrušení vnitřního předpisu nebo právního předpisu. Doporučení podává úřadu, jehož působnosti se týká, pokud jde o nařízení nebo usnesení vlády nebo zákon, předkládá doporučení vládě.
2. Úřad je povinen sdělit své stanovisko k doporučení do 60 dnů.
3. Ochránce může do seznamu přisedících navrhnout přisedící pro řízení ve věcech soudních exekutorů podle zvláštního právního předpisu.

4. Ochránce podává každoročně poslanecké sněmovně souhrnnou písemnou zprávu o své činnosti za uplynulý rok, a to nejpozději do 31. března. Tato zpráva je sněmovní publikací. Zpráva se také zasílá Senátu, prezidentu republiky, ministrům, vládě a jiným správním úřadům s působností na celém území státu a vhodným způsobem se zveřejňuje.
5. Ochránce pravidelně seznamuje veřejnost se svou činností podle zákon č. 349/1999 Sb. o Veřejném ochránci práv ve znění pozdějších předpisů a s poznatky, které z činnosti ochránce vyplynuly. Zprávy z návštěv zařízení, ze sledování vyhoštění včetně obdržených vyjádření a o ukončených šetřeních v jednotlivých věcech se zveřejňují vhodným způsobem.
6. Veřejný ochránce práv předkládá Poslanecké sněmovně
 - a) informace o své činnosti nejméně jednou za 3 měsíce,
 - b) zprávu o jednotlivých věcech, ve kterých nebylo dosaženo opatření k nápravě ani postupem podle §20 zákona č. 349/1999 Sb. o Veřejném ochránci práv ve znění pozdějších předpisů,
 - c) podle §22 zákona č. 349/1999 Sb. o Veřejném ochránci práv ve znění pozdějších předpisů, překládá doporučení, pokud jde o právní předpisy.
7. Informace a zprávy předložené veřejným ochráncem práv projednává Poslanecká sněmovna.
8. Pokud Poslanecká sněmovna projednává věci, které jsou v působnosti ochránce je ochránce oprávněn se zúčastnit schůze, i když je schůze nebo její část neveřejná. Pokud požádá o slovo, bude mu uděleno. (Zákon č. 349/1999 Sb.)

2.5 Působnost

Působnost veřejného ochránce práv se vztahuje k institucím, které zákon souhrnně označuje jako „úřady“. Jeho působnost se nevztahuje na Parlament, prezidenta republiky a vládu, Nejvyšší kontrolní úřad, orgány činné v trestním řízení, státní zastupitelství a soudy, zpravodajské služby s výjimkou orgánů státní správy soudů. (Hendrych a kol., 2016, s. 430)

Veřejný ochránce práv působí v České republice na ochranu osob při jednání s uvedenými úřady, pokud je dané jednání:

- v rozporu s právem
- jsou-li tyto orgány nečinné
- právu sice neodporují, ale jsou jiným způsobem nesprávné či vadné a tím pádem neodpovídají principům demokratického právního státu a principům dobré správy (ombudsman veřejný ochránce, Působnost veřejného ochránce práv, 2020)

Ochránce práv se zabývá stížnostmi, které směřují proti:

- Ministerstvům a jiným správním úřadům (s působností po celé ČR a správních úřadů, které jim podléhají)
- Orgánům územní samosprávy (obcím a krajům, ale pouze v rámci výkonu státní správy nikoliv v rámci samosprávy)
- České národní bance (pokud působí jako správní úřad)
- Radě pro rozhlasové a televizní vysílání
- Policii České republiky (s výjimkou vyšetřování v rámci trestních řízení)
- Armádě České republiky a Hradní stráž
- Vězeňské službě České republiky
- Zařízením, ve kterých se vykonává vazba, trest odnětí svobody, ochranná nebo ústavní výchova a ochranné léčení
- Zdravotním pojišťovnám
- Orgánům soudu a státního zastupitelství při výkonu státní správy (například nečinnost soudů, protahování řízením nevhodné chování soudců a podobně, ale

nikoliv proti samotnému rozhodnutí soudu nebo státního zástupce) (ombudsman veřejný ochránce, Působnost veřejného ochránce práv, 2020)

Ombudsman může vést nezávislá šetření, ale nemůže nahrazovat činnost orgánů státní správy a nemůže měnit nebo rušit jejich rozhodnutí. V momentě, kdy zjistí, že se jedná o pochybení, může požadovat od úřadů a institucí nápravu. (ombudsman veřejný ochránce, Působnost veřejného ochránce práv, 2020)

2.5.1 Rozdělení působnosti

Od 24. února letošního roku využil nynější veřejný ochránce práv Stanislav Křeček možnosti podle zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů, §2 odst. 4 a pověřil svou zástupkyni Moniku Šimůnkovou, aby zastávala část jeho působnosti jako ochránce. Současně si vyhradil i působnost v určitých případech, které sám určí. Toto pověření se ovšem netýká účasti při jednáních s orgány komor parlamentu, účasti v legislativních procesech ani zákonodárného oprávnění ochránce k tomu, aby podal žalobu ve veřejném zájmu a také dalších zvláštních oprávnění ochránce. (ombudsman veřejný ochránce práv, Rozdělení působnosti mezi veřejným ochráncem práv a jeho zástupkyní, 2020)

Tabulka 2 Rozdělení působnosti (vlastní zpracování dle ombudsman veřejný ochránce práv, 2020)

Veřejný ochránce práv Stanislav Křeček	Zástupkyně veřejného ochránce práv Monika Šimůnková
Sociální zabezpečení (příspěvky na péči jako je důchod a jiné, dávky pomoci v hmotné nouzi, dávky pro zdravotně postižené)	Ochrana práv dětí a rodiny (ústavní výchova, dávky pěstounské péče, činnost orgánů OSPOD)
Ochrana životního prostředí (EIA, ochrana vod, přírody, krajiny a ovzduší, odpady, zemědělský půdní fond, myslivost, rybářství a jiné)	Práce a zaměstnanost (činnost úřadu práce, kontrola orgánu inspekce práce)
Stavby, regionální rozvoj a péče o památky (stavební řízení, užívání a odstraňování staveb, výkon rozhodnutí, péče o movité i nemovité památky, územní plánování a jiné)	Zdravotnictví (činnost zdravotních pojišťoven, zdravotní pojištění a péče o zdraví)
Doprava a komunikace (dopravně správní agendy, správa pozemkových komunikací a jiné)	Samospráva (územní oddělení, dozor a kontrola státu nad územní samosprávou)
Pozemkové právo (pozemkové úřady, katastr nemovitostí, restituce)	Cizinecké věci (azylové řízení a integrace azylantů, rozhodnutí o správním vyhoštění, rozhodnutí o zajištění, konzulární služba, pobyt cizinců a jiné)
Evidence obyvatel, matriky (evidence obyvatel, nabytí státního občanství, občanské průkazy, cestovní doklady, matriční úřady, archivní správa, věci volební, státní symboly a jiné)	Ochrana práv osob se zdravotním postižením
Státní správa soudů (Průtahy v soudním řízení, nevhodné chování, probační a mediační služba a jiné)	Školství (správa úseku školství, akademická samospráva a jiné)
Přestupky (proti veřejnému pořádku, občanskému soužití a majetku, přestupky v dopravě)	Činnost policie ČR Činnost Vězeňské služby ČR Právo na informace

<p>Podnikání a ochrana spotřebitele (správa na úseku podnikání, činnost živnostenských úřadů, ochrana spotřebitele, ČOI)</p>	<p>Úřad pro ochranu osobních údajů Veřejné opatrovnictví</p>
<p>Daně, poplatky a cla (daně a jejich správa, místní poplatky, správní poplatky a jiné)</p>	<p>Dohled nad místy, kde se nacházejí osoby omezené na svobodě</p>
<p>Český telekomunikační úřad Energetický regulační úřad, Státní energetická inspekce</p>	<p>Další: sociální služby, registrace církví, činnost RRTV, konzulární služby, Národní bezpečnostní úřad, svoboda projevu, sdružovací a shromažďovací právo, práva menšin, sociální služby, správa úseku tisku a jiné</p>
<p>Rovné zacházení a ochrana před diskriminací</p>	
<p>Další: správa na úseku zbraní a střeliva, ochrana hospodářské soutěže, dozor na peněžními ústavy a jiné</p>	

2.6 Zánik funkce

1. Veřejný ochránce práv pozbývá funkci následující den po dni, kdy
 - a) skončilo jeho funkčního období
 - b) ochránce byl odsouzen pro trestný čin a tento rozsudek nabyl právní moci
 - c) stal se nevolitelným do Senátu
 - d) začal vykonávat funkci prezidenta republiky, poslance, senátora, soudce, či jakoukoliv činnost ve veřejné správě
 - e) podal písemné prohlášení předsedovi Poslanecké sněmovny, kde se vzdává své funkce.
2. Pozbytím funkce z důvodů uvedených výše vysloví předseda Poslanecké sněmovny a uvědomí o této skutečnosti písemně osobu, která funkci veřejného ochránce práv pozbyla.
3. Vykonává-li funkci, která je neslučitelná s výkonem jeho funkce, nebo je členem poslanecké strany, či poslaneckého hnutí, Poslanecká sněmovna ho z funkce veřejného ochránce práv odvolá a písemně ho informuje o této skutečnosti. Účinky odvolání nastávají ve dne doručení písemného vyznění.

4. Předseda poslanecké sněmovny uvědomí poslaneckou sněmovnu, Senát, prezidenta republiky, ale také veřejnost, o odvolání veřejného ochránce práv z funkce.
5. Volba veřejného ochránce práv se koná šedesátý den před uplynutím funkčního období a končí den po jeho uplynutí.
6. Pokud se funkce veřejného ochránce práv uvolní před řádným skončením jeho funkčního období, koná se volba do 60 dnů.
7. Pokudliže není ochránce zvolen ve lhůtě v odstavci 5 a 6, nová volba proběhne ve lhůtě 60 dnů. (Zákon č. 349/1999 Sb.)

3 DOBRÁ SPRÁVA

Pod pojmem „dobrá správa“ si můžeme představit skupinu požadavků, které mají jako cíl zajištění kvalitního a řádného fungování veřejné správy v podmínkách a v prostředí moderního demokratického právního státu, který je založen na úctě a respektu vůči základním právům a svobodám jednotlivců. Jinými slovy, jedná se o takový výkon veřejné správy, který můžeme označit za dobrý, což je pozitivní vlastnost. Tomuto je věnována patřičná pozornost jak na národní, tak i na mezinárodní úrovni. (MVČR, „Dobrá správa“ v dokumentech Rady Evropy, 2008)

„Dobrá správa“ není v našem právním řádu legislativně vymezena a definována.

Zákon č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů a ani zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, jako právní úprava, která v sobě má pojem „dobrá správa“ jej nedefinuje a ani se o to nesnaží. Tyto zákony pouze z existence tohoto pojmu vychází a pomáhají jej i nadále naplňovat. (MVČR, „Dobrá správa“ v dokumentech Rady Evropy, 2008)

Dobrá správa tedy označuje takový postup úřadu, který je jak v souladu se zákonem, tak mu nejde ani vytknout účelovost, vyhýbavost, svévoli, neefektivnost, liknavost či jiné nežádoucí znaky. Výsledkem snažení veřejného ochránce práv je 10 principů, které by mu měly sloužit při šetřeních vůči úřadům jako pomůcka, která jeho postup bude činit předvídatelným. (ombudsman veřejného ochránce práv, Principy dobré správy, 2020)

3.1 Principy dobré správy

Karel Černín, který nastoupil v roce 2002 do funkce vedoucího sekretariátu a vedoucího asistenta tehdejšího veřejného ochránce práv, Otakara Motejla, uvádí, že v době jeho nastoupení do funkce se principy dobré správy při argumentaci používaly spíše intuitivně. (2019, s. 52)

Mezi jeden z hlavních podnětů k definování principů dobré správy tak, jak je známe dnes, patřilo déletrvající vyměňování zkušeností s nizozemským ombudsmanem Roelem Fernhoutem v letech 2003-2005. Dne 22. března 2006 vznikl dokument „Desatero“, který ombudsman předložil v tento den účastníkům konference. Principů bylo 10, stejně jako biblických přikázání. (Černín, 2019, s. 53)

Tyto principy vznikly jako společná práce veřejného ochránce práv a jeho zaměstnanců v kanceláři. Sestavili ho na základě zkušeností z jednotlivých šetření a je uzpůsobený tak,

aby vypovídal českému prostředí. Těchto 10 principů je definováno tak, aby působily pozitivně, to znamená, že popisují žádoucí chování úřadů. (Principy dobré správy, s. 12-13)

Principem, podle Karla Černína, rozumíme pravidlo, které se od ostatních běžných právních norem liší vysokým stupněm obecnosti, tím, že tvoří jedno z mnoho východisek konkrétního normativního systému a aproximativní povahou, kdy se shoduje s názory Zdeňka Kühna a Maxima Tonmoszeka. (2019, s. 63)

10 principů dobré správy:

- Soulad s právem
- Neutrannost
- Včasnost
- Předvídatelnost
- Přesvědčivost
- Přiměřenost
- Efektivnost
- Odpovědnost
- Otevřenost
- Vstřícnost (ombudsman veřejný ochránce práv, Principy dobré správy, 2020)

3.1.1 Soulad s právem

Úřad postupuje v souladu s právním řádem České republiky jako celkem. Právní předpisy aplikuje v jejich vzájemné souvislosti. Tam, kde je výklad určitého právního ustanovení nejednoznačný, vykládá jej úřad podle jeho smyslu, přičemž respektuje zejména stanoviska nadřízeného úřadu a konstantní judikaturu soudů. Nadřízený úřad má žádost podřízeného úřadu poskytnout své jednoznačné a srozumitelné právní stanovisko k řešení určitého právního problému. Nadřízený úřad také sám v důležitých právních otázkách aktivně sjednocuje postup podřízených úřadů vydáváním závazných právních stanovisek. (Černín, 2019, s. 86)

První princip je zaměřen na správní orgán, který je kromě zákonů formálně zaměřen i na podzákoné právní předpisy, unijní právo, mezinárodní smlouvy, judikaturu obecných a správních soudů, interní pokyny, judikaturu Ústavního soudu a také na obecně uznávané

právní zásady a vlastní ustálenou praxi. Všechny právní předpisy je potřeba vykládat ve vzájemných souvislostech a podle jejich smyslu. (Černín, 2019, s. 86)

3.1.2 Nestrannost

Úředník přistupuje ke všem osobám ve stejné situaci stejně a nečiní žádné neodůvodněné rozdíly v zacházení s nimi, přitom respektuje princip přiměřenosti. Úředník se snaží oprostít ode všech předsudků, zachovávat politickou i náboženskou neutralitu a nezavdávat žádnou příčinu k pochybnostem o své nepodjatosti. Pokud se rozhodne nepřihlížet k vyjádření či požadavku některé osoby, vždy takový postup odůvodní. Stížnost osoby na konkrétního úředníka řeší zásadně jiný úředník než ten, proti kterému stížnost směřuje. Výsledek prošetření takové stížnosti vychází z porovnání tvrzení obou stran a objektivně zjištěných skutečností. (Černín, 2019, s. 93)

Pod tímto principem v rámci ombudsmanského „Desatera“ najdeme dílčí projevy nestrannosti ve smyslu toho, že nikdo nemůže být soudcem ve své vlastní věci a taky povinnost rovně přistupovat ke všem účastníkům řízení a zákaz jejich diskriminace. Černín dále uvádí, že nestrannost jako princip je potřeba rozlišovat od nezávislosti, i když mnohdy vystupují společně, a to především díky tomu, že nestrannost a nezávislost tvoří atributy soudní moci. Nezávislost si zakládá na systémových opatřeních, díky kterým se v rámci prevence vytvoří předpoklady pro nestrannost soudcovského stavu jako celku. Nestrannost představuje vztah rozhodující osoby k rozhodované věci, to znamená konkrétní vztah – individuální a subjektivní. (2019, s. 94)

Důvody, proč jsou úřední osoby podjaté, můžeme rozdělit na vnější a vnitřní. Mezi ty vnitřní patří především postoje úředníků k věcem či účastníkům řízení nebo jejich zástupcům. Typickým znakem vnitřní podjatosti je fakt, že úředník tento postoj zaujímá zcela dobrovolně ze své vlastní vůle a zpravidla tím chce dosáhnout nějakého vlastního prospěchu či zájmu. Vnější podjatost naopak vychází ze zájmů jiné osoby na výsledcích řízení, kdy tato osoba je vzhledem k úředníkovi v takové pozici, že na něj může vyvíjet určitý nátlak a nutit mu svou představu jak o průběhu, tak o výsledku řízení. (Černín, 2019, s. 94)

Existují však i situace, ve kterých se princip nestrannosti neuplatní, podle převažující praxe evropských států a správní úkony může činit i právě podjatá osoba. Jedná se případy, kdy je potřeba konat neodkladně a hned díky případnému možnému nebezpečí škod na majetku nebo na zdraví anebo v momentě, kdy daného úředníka nelze nikým jiným nahradit. (Černín, 2019, s. 95)

3.1.3 Včasnost

Úřad vyřídí každé podání osoby v rozumném a přiměřeném čase bez zbytečných průtahů. Jestliže si vyřízení vyžádá delší dobu, než je obvyklé, úřad o tom osobu vždy vyrozumí, přičemž uvede důvody prodlevy a předpokládaný termín, kdy bude podání vyřízeno. Pokud může mít rozhodnutí úřadu vliv na výsledek jiného řízení, snaží se úřad rozhodnout ještě před ukončením tohoto souvisejícího řízení. O svém postupu ve věci uvědomí včas úřady, pro které je výsledek jeho řízení důležitý. U řízení zahajovaných z vlastního podnětu zahájí úřad řízení bezodkladně, jakmile se dozví o důvodu pro jeho zahájení, a dokončí ho v takovém čase, aby bylo dosaženo jeho účelu. (Černín, 2019, s. 101)

Včasnost se zaměřuje především na časovou úsporu všech zúčastněných ve správním procesu. Podle praxe v rámci evropských států je prodlužování obecných lhůt pro vydávání rozhodnutí možné, pokud příslušný úřad obdrží neúplnou žádost, v takovém případě lhůta začíná běžet až od momentu, kdy je žádost doplněna. Lhůta může být prodloužena, i když je k dokončení řízení potřebné provést ústní jednání, získat odborný posudek nebo provést místní šetření. (Černín, 2019, s. 102)

3.1.4 Předvídatelnost

Úřad naplňuje legitimní očekávání osob a rozhoduje shodně s tím, jak rozhodoval obdobné případy v minulosti nebo jak rozhoduje obdobní případy nadřízený úřad. Pokud se od své dosavadní praxe v konkrétním případě odchýlí, výslovně to uvede v rozhodnutí a tento postup odůvodní. V obdobných případech používá úřad obdobné postupy a při užití správního uvážení se drží předem stanovených obecných měřítek. Při změně obecných pravidel úřad takovou změnu s dostatečným předstihem přiměřeným způsobem zveřejní a vytvoří předpoklady pro hladký přechod k novým pravidlům. Nejvýznamnější závěry a poznatky ze své činnosti úřad zveřejňuje. Struktura důležitých dokumentů úřadu je ustálená a přehledná, aby se v nich osoby mohly snadno orientovat. (Černín, 2019, s. 108)

Wintr (2006, s. 219) uvádí, že je součástí obecného požadavku právní jistoty, který se podle něj dělí na dvě základní funkce:

- **Princip ochrany nabytých práv** (Společně i se zákazem retroaktivity chrání práva, která už byla jednou nabytá nebo přiznaná před retroaktivními zásahy jak normativní, tak individuální povahy. Také chrání práva, která byla nabyta vadně, ale byla nabyta v dobré víře.)

- **Princip ochrany legitimního očekávání** (Společně s požadavkem na předvídatelnost jednání veřejné správy na druhou stranu chrání řádně odůvodněné představy o budoucích právních situacích. Soukromá osoba v rámci svého jednání počítá s určitými reakcemi správního úřadu, například, že mu bude taky dáno povolení, když v podobných případech tomu tak bylo. Legitimní očekávání tedy znamená, že veřejná správa bude jednat a postupovat přiměřeně a stejnoměrně.)

Předvídatelnost je i přes rozdělení viz výše uceleným a kompaktním principem. Do konfliktu s dalšími principy se dostává v momentě, kdy dosavadní praxe nebyla přiměřená, hospodárná či efektivní. V takových případech je potřeba dávat pozor na to, zda a za jakých podmínek se dá takovou praxi změnit bez toho, aniž by byla předvídatelnost veřejné správy změněna už přes míru. Změna by měla být taková, aby ji v konkrétním případě šlo předpovědět nebo by měla být udělána alespoň transparentně a s odůvodněním. (Černín, 2019, s. 109)

3.1.5 Přesvědčivost

Úředník při řízení poskytuje osobě přiměřené informace o zjištěných skutečnostech a o jejích povinnostech vůči úřadu a informuje ji o postupu úřadu tak, aby osoba plně pochopila účel řízení, orientovala se v jeho průběhu a mohla využívat své procesní práva. Úředník se snaží podávat přesné informace takovým způsobem, aby nikoho neuvedl v omyl. Při komunikaci s osobou přihlíží k jejím dorozumívacím a intelektuálním schopnostem a snaží se všechny její dotazy řádně zodpovědět. Úřední dokumenty určené osobám jsou psány jednoduchým a jasným jazykem, aby jim osoby snadno porozuměly. (Černín, 2019, s. 113)

Písemné odůvodnění rozhodnutí je přehledné, srozumitelné a jednoznačné. Úřad poučí osobu o možnosti použití opravných prostředků proti svému rozhodnutí, a to včetně soudního přezkumu. Úřad vždy podnikne účinné kroky k tomu, aby se osoba, již se rozhodnutí týká, o něm dozvěděla. Úřad také poctivým způsobem informuje veřejnost o přípravě rozhodnutí obecného dosahu a dá jí možnost vyjádřit se k jeho obsahu. (Černín, 2019, s. 113)

Přesvědčivost představuje ústřední princip všech deseti principů. Jedná se především o naplnění požadavku na spravedlivou součinnost orgánů veřejné moci v jednání s dotčenými osobami při získávání a analýze informací o skutečnostech, které jsou významné pro rozhodnutí. V tomto principu se klade důraz na poučovací povinnost správního orgánu v průběhu celého procesu a také se dbá na to, aby informace byly podány srozumitelně. Zmínka patří i možnosti pro veřejnost nebo adresáta využívat svá procesní

práva a šance vyjádřit se k věci. Další povinnosti vyplývající z tohoto principu je, že veškerá rozhodnutí musí být řádně odůvodněna a následně doručena adresátovi. Přesvědčivost se poměrně často používala při argumentaci v rozsudcích Nejvyššího správního soudu, můžeme ji rozdělit na dva právně politické cíle:

- **Participace na procesu** (představuje právo vyjádřit se k podkladům a také další principy související s poučovací povinností)
- **Odůvodnění rozhodnutí** (a také doručovací povinnost)

Dále Černín dodává, že se poučuje výhradně o procesních právech a povinnostech. Správní orgán sice adresáta může poučit i o hmotném právu, ale není to jeho povinností, protože jeho úkolem není poskytování právního poradenství nebo návody na to, co by měl účastník řízení dělat, aby dosáhl chtěného výsledku. Samozřejmě existují i výjimky, kdy účastník nemusí být slyšen, například při potřebě dělat úkony bezodkladně kvůli předcházení škodám, vydání rozhodnutí ve prospěch žadatele anebo v řízení s počtem účastníků, který je zpravidla větší než 50. (2019, s. 115)

3.1.6 Přiměřenost

Úřad zasahuje do práv a oprávněných zájmů osob jen tam, kde je to nutné k dosažení účelu řízení a pouze v nezbytné míře. Úřad zohledňuje při uplatňování svých pravomocí mimořádnou situaci určité osoby tak, aby jeho postup vůči ní nebyl nepřiměřeně tvrdý. Po osobách požaduje pouze takovou míru součinnosti, která je k dosažení účelu řízení nezbytná. Ke splnění uložených povinností stanovuje osobám s ohledem na jejich osobní poměry přiměřenou lhůtu zahrnující i čas potřebný na přípravu k plnění nově uložených povinností. V zájmu racionality výkonu správy uplatňuje úřad zákony způsobem, který nevede k absurdním výsledkům a odpovídá cílům sledovaným zákonodárcem. (Černín, 2019, s. 122)

Přiměřenost neboli proporcionalita má dva významy. První je interpretačním pravidlem, díky kterému lze převážně v ústavním právu přeměřovat navzájem principy a hodnoty. Vzájemně se tedy vyvažují normy aproximativního charakteru, které jsou v rámci konkrétního případu v rozbroji nebo kolizi, a to pomocí příkazu k optimalizaci – snahy zachovat z obou dvou principů nebo hodnot co nejvíce. (Černín, 2019, s. 123)

Na druhé straně se jedná o příkaz veřejné moci, aby zasahovala do ústavně právních pozic pouze v nutných případech a pomocí takových prostředků, které představují nejmenší zásah. Takto chápaný princip představuje formu vyvažování, kdy máme na jedné straně práva

a oprávněné zájmy jednotlivců a na druhé straně veřejný zájem. Při zasahování by se měl orgán zastavit v bodě kdy, již bylo dosaženo účelu sledovaného zákonem, to znamená, že v mezích zákona naplnil v předpokládané míře veřejný zájem a dále už „neobtěžuje“ adresáta. (Černín, 2019, s. 123)

3.1.7 Efektivnost

Úřad usiluje o komplexní řešení věci. Jestliže některý odbor nebo organizační jednotka úřadu obdrží od osoby podání, které jí nepřísluší řešit, postoupí toto podání příslušné části úřadu a osobu o tom informuje. Pokud věc řeší souběžně několik odborů nebo organizačních jednotek téhož předu nebo několik různých úřadů, zjišťují vzájemně informace o svém postupu, předávají si je a společně tento postup koordinují. Každý úřad je ve své činnosti důsledný a usiluje o skutečné, nikoliv pouze formální vyřešení celé věci. Činí proto účelné kroky k realizaci svých rozhodnutí v praxi a provádí i následnou kontrolu jejich naplňování. (Černín, 2019, s. 128)

Efektivnost jako jedno ze základních pravidel při správním rozhodování by mělo určit prostředky, jaké má správní orgán zvolit k tomu, aby jeho řízení bylo účelné, hospodárné a vedlo k požadovanému cíli. Úředník by se měl snažit usilovat o to, aby se nezastavil v půlce cesty, ale veškeré věci dotáhl do konce, ať už se jedná o předání podnětů na příslušná místa, v případě, že k jejich řešení není kompetentně vybaven nebo snaha o důsledné řešení podnětů v jeho kompetenci i včetně fyzické realizace vydaných rozhodnutí. Důležitou složkou efektivnosti v chápání veřejného ochránce práv je taky spolupráce a koordinace všech postupů napříč správními orgány. (Černín, 2019, s. 129)

3.1.8 Odpovědnost

Úřad se nevyhýbá posouzení otázky nebo přijetí rozhodnutí ve věci, která spadá do jeho působnosti. V případě, že úřad udělá chybu, jasně a výslovně tuto chybu přizná, písemně se za ni osobě omluví a neodkladně přijme účinná opatření k nápravě, popřípadě osobou poučí o možnosti žádat o náhradu škody způsobené nesprávným úředním postupem. (Černín, 2019, s. 132)

Úředník vynakládá veřejné zdroje pouze v takovém rozsahu, který je nezbytný k dosažení účelu řízení. Při své činnosti se snaží předcházet škodám na zdraví a majetku osob i státu a na veřejných statcích. S informacemi získanými při výkonu veřejné správy nakládá citlivě

a poskytuje jim náležitou ochranu, přičemž bere ohled na soukromí a rodinní život osob. (Černín, 2019, s. 132)

Černín (2019, s. 132) uvádí, že právně politický cíl v rámci tohoto principu a v pojetí veřejného ochránce práv můžeme rozdělit na dvě složky:

- **Preventivní** (předcházení škodám a další)
- **Reparační** (snaha o napravení, když škody vzniknou)

Zásady preventivních opatření působí jak ve vztahu k majetku ať už veřejnému či soukromému, tak ve vztahu k soukromému vlastnictví a nakládání s informacemi. Spadá sem i zásada hospodárnosti, která podporuje šetrné zacházení s veřejnými zdroji a jejich využívání jen pro dosahování zákonných účelů. Reparační složka v prvním odstavci vybízí úřady, aby se nevyhýbaly výkonu své působnosti. Dále by měl úředník umět uznat svou chybu, omluvit se za ni a přijmout opatření, která povedou k nápravě tam, kde je to pořád ještě možné. (Černín, 2019, s. 132)

Müller (2017, s. 15) dodává, že odpovědnost se týká práv, jasnosti rolí, povinnosti hlavních účastníků, aby bylo řízení účinné.

3.1.9 Otevřenost

Úřad umožní osobám nahlížet do všech úředních dokumentů a pořizovat si jejich kopie. Úřad pečlivě dodržuje spisový pořádek, takže je schopen jednotlivé dokumenty vyhledat. Přístup osob k úředním dokumentům omezí úřad pouze do té míry, jakou vyžaduje ochrana osobních údajů, soukromí, oprávněných zájmů jiných osob, utajovaných informací, obchodních tajemství nebo jiné zákonné limity. Poplatek za zpřístupnění úředních dokumentů či pořízení jejich kopií stanovuje úřad tak, aby tím nezabraňoval osobám v získání informací o činnosti úřadu. (Černín, 2019, s. 137)

Při styku s osobami uvádí úředník, který věc vyřizuje, své jméno, funkci a telefonický či e-mailový kontakt. Tyto údaje jsou uvedeny i na všech dokumentech a na internetových stránkách úřadu. Budova úřadu je vybavena informačním systémem, který zaručuje snadnou orientaci osob a možnost identifikace úředníků na jejich pracovištích. Úřední deska je umístěna na viditelném místě, je zřetelně označena a přehledně členěna. (Černín, 2019, s. 137)

Na tomto principu lze demonstrovat fakt, že síla konceptu dobré správy spočívá hlavně ve spojování právních a mimoprávních požadavků, v popisování jejich průniků, přechodů mezi

kategoriemi a vzájemným ovlivňováním. V tomto principu rozlišujeme dvě roviny, ta první zahrnuje přístup ke spisu ve své věci, což tvoří součást práva na obhajobu v rámci práva být slyšen, dále sem můžeme připojit přístup k vlastním osobním údajům vedených veřejnou správou a kontrolu jejich správnosti. Druhá rovina je tvořena přístupem k informacím bez vztahu k osobě žadatele, který chce zajistit veřejnou kontrolu veřejné správy. Tyto dvě roviny mají sice odlišný účel, ale zároveň mají společný směr v tom, že jim v cestě stojí klasická diskrétnost veřejné správy nebo v horším případě snaha o utajení nepravostí. Přístup k informacím by žadateli mohl být omezen z důvodů zachování národní bezpečnosti, ochrany soukromí nebo obchodního tajemství. V některých státech se můžeme setkat i s poplatkem za obecné zpřístupnění informací, ten by však neměl být větší než náklady na vyhledání, zpracování a kopírování potřebných informací. Tomuto poplatku je možné se vyhnout v případě, kdy se žadatel o informace spokojí s jejich ústním podáním nebo si je ve spisech vyhledá sám v sídle úřadu. (Černín, 2019, s. 138)

3.1.10 Vstřícnost

Úředník se chová k osobám s respektem a zdvořilostí a je korektní vůči jiným úředníkům. Všem sdělením věnuje náležitou pozornost a na všechna podání řádně odpovídá, s výjimkou podání anonymních a opakujících se. V rámci svých možností se snaží osobě pomoci dosáhnout cíle, který sleduje svým podáním. Úředník za žádných okolností nenarušuje lidskou důstojnost osob, neboť si je vědom toho, že náplní jeho práce je služba veřejnosti. (Černín, 2019, s. 143)

Posledním z deseti principů je vstřícnost, která jde velmi dobře odlišit od ostatních, spočívá na základě služby veřejnosti a hlavním projevem tohoto celku by měla být snaha úředníka pomoci konkrétní osobě dosáhnout cíle v jejím podání. Tento princip se může překrývat s principem efektivnosti například v situaci, kdy úředník musí postoupit podání na příslušné místo, aby zvládl vyhovět osobě a vyšel jí vstříc. Další složky vstřícnosti se týkají komunikace úředníka se zúčastněnými osobami. Ta by měla být korektní a slušná a také srozumitelná. (Černín, 2019, s. 143)

3.2 Dobrá správa v Evropském kontextu

Ombudsman neboli veřejný ochránce práv a jeho moderní model má své kořeny ve Skandinávii, přesněji ve Švédsku v roce 1809, další Evropské země tuto instituci přijali až po cca 100 letech, nejprve bylo Švédsko následováno Finskem a Dánskem dále se zaváděním

této instituce pokračovali v 60. a 70. letech země jako Velká Británie, Francie, Rakousko, Španělsko či Portugalsko. Reif dále tvrdí, že větší počet zemí tuto instituci přijalo až v 80. a 90. letech. (2004, s. 125)

Evropský veřejný ochránce práv byl zřízen pomocí Maastrichtské smlouvy v roce 1992 a prvním ve funkci od roku 1995 byl Jacob Söderman. Nyní je na pozici ombudsmanky od 1. října 2013 Emily O'Reilly, která je původem z Irska. (Evropský veřejný ochránce práv, Historie, 2020)

Černín dále uvádí, že na konci 90. let se začaly objevovat snahy o vytvoření uceleného řádu a systému pro společné obecné principy správního práva. V roce 1999 poslal tehdejší Evropský ombudsman Jacob Söderman příslušným institucím Evropské unie dokument, který nesl název Evropský kodex dobré správní praxe. V tomto dokumentu můžeme najít shrnutí týkající se všech principů dobré správy. Tento kodex měl sloužit jako případný vzor, podle kterého by jednotlivé evropské instituce vyhotovily své vlastní kodexy dobré praxe a těmi by se pak začaly zcela dobrovolně řídit nebo si mohly osvojit kodex ombudsmana, který by ponechaly beze změny. Kodex dobré správy Evropské unie byl 6. září 2001 odsouhlasen Evropským Parlamentem, který tímto souhlasem pověřil ombudsmana k uplatňování kodexu v rámci jeho činnosti. Černín tento moment označuje jako velké vítězství pro tehdejšího ombudsmana Jacoba Södermana, protože právě zmiňované odsouhlasení dodalo kodexu nepochybně silnou legitimitu. Od tohoto momentu se mohl stát skutečným standardem pro hodnocení činnosti evropských institucí. Nástupce Södermana, Nikiforose Diamandouruse, usiloval o to, aby dále kodex dostal formu evropského nařízení, nicméně v této fázi už narazil na velký odpor Evropské komise. Zároveň s tímto probíhalo i úsilí o kodifikaci zásad dobré správy jakožto jednoho ze základních práv Evropské unie. (2019, s. 48)

Bylo tak učiněno formou čl. 41 Listiny EU, která uvádí, že každý má právo na spravedlivost, nestrannost a přiměřenou lhůtu v jeho záležitostech ze strany orgánů a institucí či jiných subjektů EU. (Listina základních práv Evropské unie, 2010) Černín upřesňuje, že článek 41 Listiny EU neobsahuje všechny principy dobré správy, ale pouze nestrannost, právo být slyšen a právo na přístup ke spisu, včasnost, právo na odůvodnění rozhodnutí a právo na odškodnění za nesprávný úřední postup. (2019, s. 49)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 SOUČASNÁ FUNKCE VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV

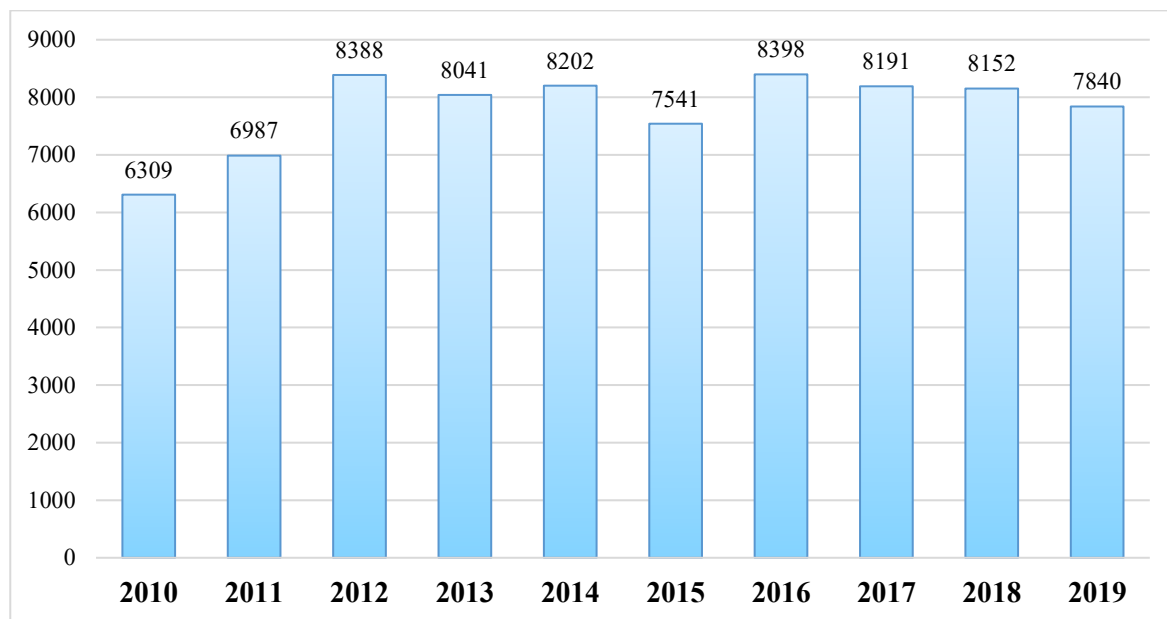
V prvním čtvrtletí roku 2020 byl nově zvolen do funkce veřejného ochránce práv JUDr. Stanislav Křeček, který dříve působil jako zástupce VOP. Jeho funkce jakožto veřejného ochránce práv je neslučitelná s výkonem dalších funkcí jako je například prezident republiky, poslanec, soudce a další činnosti ve veřejném nebo soukromém sektoru, pokud by negativně ovlivňovaly jeho funkci. Stanislav Křeček stejně jako dřívější ombudsmeni musí svou činnost vykonávat nestranně a nezávisle. Mimo této činnosti může vykonávat pedagogickou, uměleckou, literární, vědeckou nebo publicistickou činnost, tak aby jeho hlavní funkce nepocit'ovala újmu. S jeho činností mu pomáhá zřízená Kancelář VOP, se sídlem v Brně, která byla založena kvůli organizaci a technickému a odbornému zabezpečení činnosti VOP, v jejím čele, jako vedoucí vystupuje JUDr. Pavel Pořízek, Ph.D., který jedná jejím jménem a vystupuje za kancelář navenek. V Kanceláři najdeme i zástupkyni veřejného ochránce práv Moniku Šimůnkovou.

Veřejný ochránce práv svou činnost vykonává na základě obdržení podnětu, který musí obsahovat patřičné náležitosti nebo na základě vlastní iniciativy. Jeho působnost se vztahuje na instituce, které jsou zákonem označovány jako „úřady“ jako jsou ministerstva, Česká národní banka, orgány územní samosprávy, Armáda ČR, zdravotní pojišťovny a další a nevztahuje se na Parlament, prezidenta republiky a vládu, Nejvyšší kontrolní úřad, státní zastupitelství a soudy a jiné. VOP působí na ochranu osob v ČR v případech, které jsou v rozporu s právem, jestliže jsou příslušné orgány nečinné nebo právu sice neodporují, ale jinými způsoby jsou nesprávné a neodpovídají demokratickým principům právního státu a principům dobré správy. Principů dobré správy, které bývají často označovány i jako ombudsmanské desatero, je deset a byly sestaveny na základě zkušeností jednotlivých ombudsmanů z praxe a jsou definovány pozitivně a popisují žádoucí chování. Patří sem soulad s právem, nestrannost, včasnost, předvídatelnost, přesvědčivost, přiměřenost, efektivnost, odpovědnost, otevřenost a vstřícnost.

Více je funkce veřejného ochránce práv popsána a definována v teoretické části této práce.

5 ANALÝZA ČINNOSTI VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV V LETECH 2010–2019

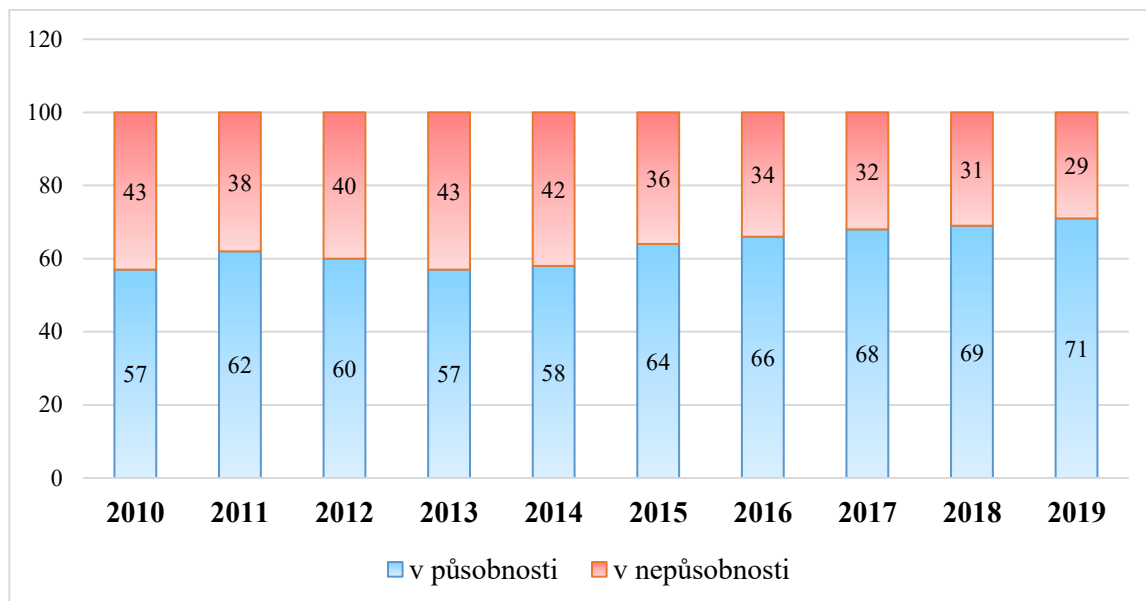
Analýza činnosti v letech 2010 až 2019 se týká dřívějších veřejných ochránců práv – Pavla Varvařovského, který byl ve funkci v rámci sledovaného období do roku 2013 a Anny Šabatové, která tuto funkci vykonávala do poloviny letošního února.

Graf 1 Počet podaných podnětů v letech 2010–2019 (vlastní zpracování na základě zpráv pro Poslaneckou sněmovnu)

V grafu výše můžeme vidět počet obdržených podnětů ve sledovaných letech od roku 2010. Nejméně podnětů bylo podáno v roce 2010, tedy 6 309 podnětů. Nízký počet podnětů byl evidován i v roce 2011 a pak v roce 2015, kdy jich bylo 7 541. Nejvíce jich bylo zaznamenáno v roce 2016 v celkovém počtu 8 398, z toho největší část tvořily podněty z oblasti sociálního zabezpečení v počtu 1 364, necelých 17 %. Od tohoto roku má počet podaných podnětů klesající tendenci až na loňských 7 840 podnětů.

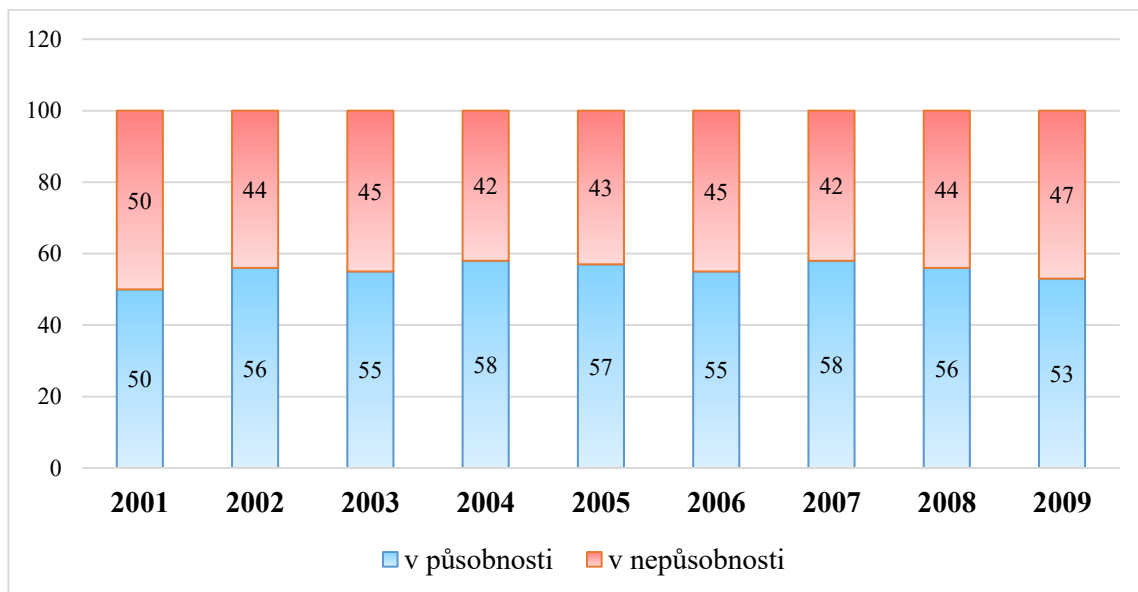
V roce 2019 obdržela veřejná ochránkyně práv celkem 7 840 podnětů. Z toho 710 lidí přišlo osobně do Kanceláře veřejného ochránce práv v Brně, jednak si tito lidé chodili pro rady nebo jen pro informace ohledně působnosti ochránce. 407 z nich pak svou návštěvu využilo právě pro podání podnětu ústně do protokolu. 6 358 lidí využilo možnosti informační telefonní linky Kanceláře k ověření, jestli je jejich problém v působnosti ochránce či nikoliv, k získání informací o různých možnostech řešení jejich životních situací nebo k ověření stavu jejich podnětu. V roce 2019 byl zahájeno 749 šetření, z toho 66 šetření bylo zahájeno z vlastní iniciativy Anny Šabatové.

Graf 2 Přijaté podněty v letech 2010-2019 dle působnosti v % (vlastní zpracování na základě zpráv pro Poslaneckou sněmovnu)

Druhý graf nám ukazuje přijaté podněty od roku 2010 do roku 2019 a jejich rozdělení na ty, které byly v působnosti ochránce a na ty, které do jeho působnosti nespádaly. Jelikož je to poměrně mladá instituce tak hodnoty v % můžeme porovnat už od začátku jejího vzniku, kdy tyto hodnoty najdeme v grafu níže. Na začátku, rok 2001, byly podněty přesně na padesát procent v působnosti a nepůsobnosti, mohlo to být zapříčiněno i tím, že občané ještě nebyli schopni sami tak dobře odhadnout, jestli je jejich podnět v kompetenci veřejného ochránce práv či nikoliv. Ostatně procento podnětů v působnosti malým tempem vzrůstalo a v roce 2019 už byl tento poměr 71 na 29 procent v nepůsobnosti.

Do roku 2006 procento podnětů v působnosti veřejného ochránce práv lehce stoupalo jak vidíme na grafu níže, ale v roce 2006 byl zaznamenán lehký pokles, ten byl zapříčiněn tím, že od tohoto roku se do celkového počtu podnětů zahrnují i podněty, které byly podané ústně do protokolu a na místě je vyřídil zaměstnanec Kanceláře veřejného ochránce práv. Většina těchto podnětů pak nebyla v působnosti ochránce a proto k jejich vyřízení stačilo vysvětlení o ochráncově působnosti nebo poskytnutí rady z oblasti základního práva.

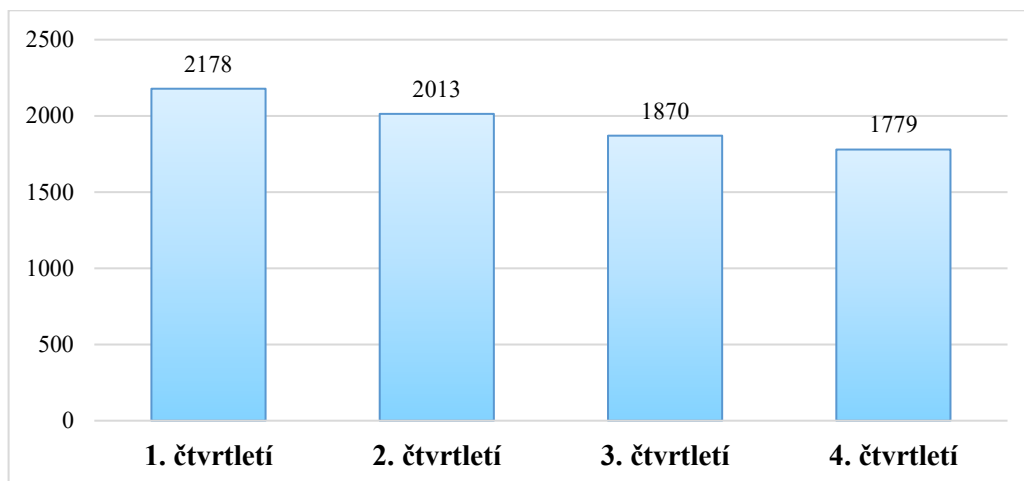

Graf 3 Přijaté podněty v letech 2001-2009 dle působnosti v % (vlastní zpracování na základě zpráv pro Poslaneckou sněmovnu)

Pro zajímavost v roce 2001 bylo nejvíce podnětů v působnosti obdrženo v rámci restitučních nároků družstev, nemovitostí a vlastnických vztahů. Dále pak v oblastech sociálního zabezpečení, stavebních řízení a dále. Podněty mimo působnost se zpravidla týkaly majtkových, rodinných či občanskoprávních sporů.

Ze zpráv pro Poslaneckou sněmovnu lze dále vyčíst, že už i v roce 2000, kdy byl zákon o veřejném ochránci práv sice účinný, ale ještě nebyl naplněn, přicházelo do tehdy přípravné kanceláře velké množství podnětů nebo stížností, které byly následně evidovány. Za prosinec roku 2000 přípravná kancelář zaznamenala 276 stížností. To samo o sobě svědčí o tom, že na instituci veřejného ochránce práv už na začátku spoléhala řada občanů. V roce 2001 bylo převzato celkem 5996 podnětů.

5.1 Analýza podaných podnětů v roce 2019

Graf 4 Celkový počet podaných podnětů za jednotlivá čtvrtletí v roce 2019 (vlastní zpracování na základě zpráv pro Poslaneckou sněmovnu)

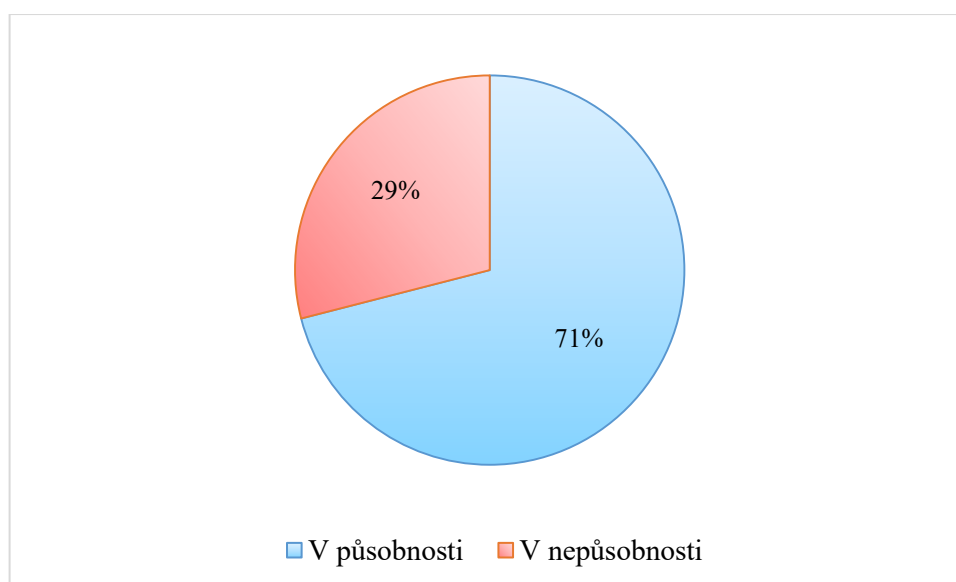
V rámci prvního čtvrtletí 2019 obdržela veřejná ochránkyně práv celkem 2 178 podnětů, což bylo o 28 méně než ve stejném období předchozího roku, ale zároveň nejvíce v rámci jednotlivých čtvrtletí roku 2019. V 77 podnětech občané namítali nerovné zacházení, z toho v 59 případech z důvodů, které jsou zakázány antidiskriminačním zákonem. V 10 případech byly poskytnuty informace a analýzy o diskriminaci mezinárodním subjektům a vnitrostátním orgánům. Institut veřejného ochránce práv rovněž v tomto čtvrtletí zahájil 2 výzkumy týkající se sledování naplňování práv osob se zdravotním postižením, navštívil 7 zařízení jako jsou dětské domovy, nemocnice a další, evidoval a sledoval 15 cizineckých vyhoštění a u 2 454 případů studoval rozhodnutí o vyhoštění.

V druhém čtvrtletí 2019 přišlo celkem 2 013 podnětů, o 147 méně než v 2. čtvrtletí roku 2018. Nerovné zacházení bylo namítnuto v 51 podnětech, z toho ve 33 případech v rámci důvodů zakázaných antidiskriminačním zákonem. Poskytnutí informací a analýz o diskriminaci se v tomto období týkalo 10 případů. Navštíveno bylo 10 zařízení zahrnujících dětské domovy, vazební věznice, policejní cely a psychiatrické nemocnice. Bylo sledováno 10 vyhoštění cizinců a prostudováno 2 510 rozhodnutí o vyhoštění. Jako v předcházejícím čtvrtletí byly zahájeny 2 výzkumy stejného charakteru.

Třetí čtvrtletí sledovaného roku s sebou přineslo celkem 1 870 podnětů, což bylo o 29 méně než v roce 2018. Na nerovné zacházení si bylo stěžováno hned ve 104 případech, z toho v 67 z důvodů zakázaných antidiskriminačním zákonem. Informace mezinárodním subjektům a vnitrostátním orgánům v rámci diskriminace byly poskytnuty patnáctkrát. V tomto období

byla navštívena 3 zařízení, bylo sledováno 13 vyhoštění cizinců a 2 034 případů o vyhoštění bylo prostudováno.

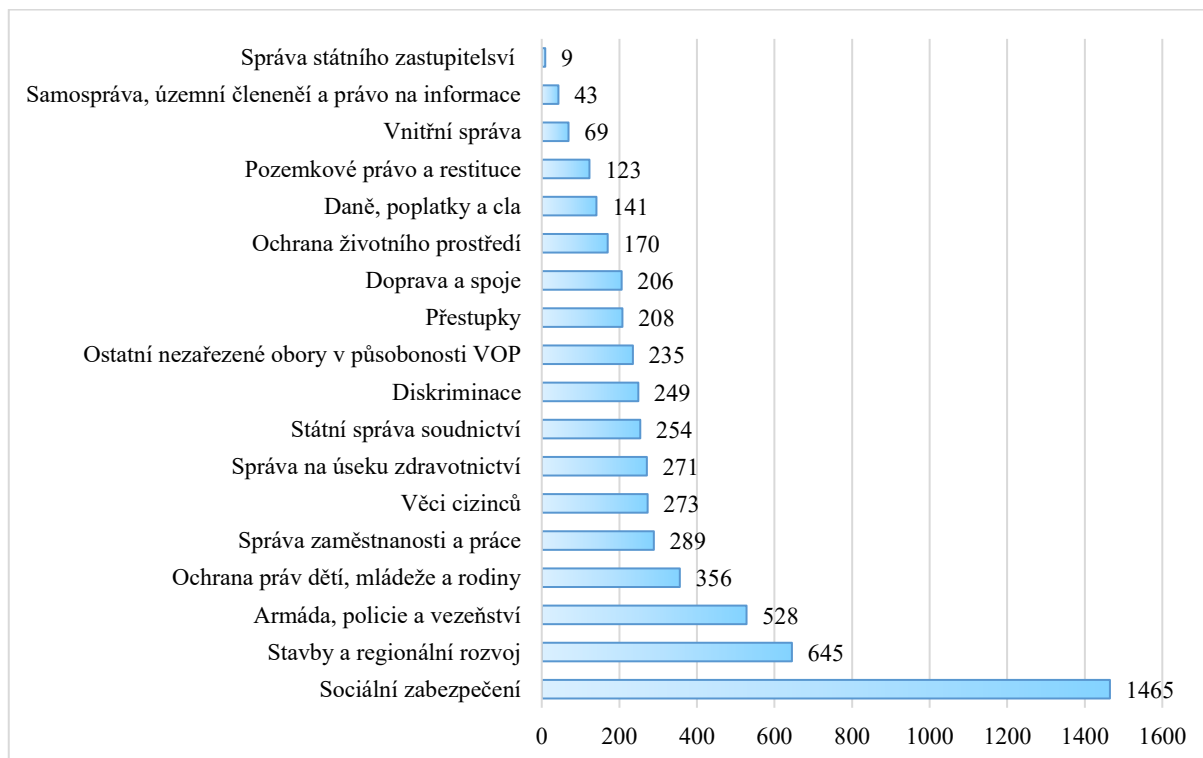
Čtvrté čtvrtletí s sebou přineslo nejméně podnětů za sledované období, celkem 1 779, to je dokonce o 111 podnětů méně než v předchozím roce ve stejném sledovaném období. Ze 76 případů nerovného zacházení bylo 62 podnětů podáno z důvodů zakázaných antidiskriminačním zákonem. V 11 případech byla poskytnuta analýza a informace, které se týkaly diskriminace. Bylo provedeno 5 návštěv včetně dvou zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy, zařízení pro zajištění cizinců a psychiatrické nemocnice. Sledováno bylo vyhoštění pouze jedné cizinky a k tomu probíhal přezkum a kontrola 2 446 rozhodnutí o zajištění a vyhoštění.

Graf 5 Podíl přijatých podnětů v působnosti za rok 2019 (vlastní zpracování na základě zpráv pro Poslaneckou sněmovnu)

Aby se veřejný ochránce práv mohl zabývat přijatým podnětem musí být konkrétní podnět v jeho působnosti. V rámci roku 2019 bylo 71 % v působnosti VOP a 29 % jeho působnosti nepodléhalo. V roce 2019 se podařilo vyřídit 7 670 podnětů, kdy toto číslo zahrnuje i podněty, které se týkaly minulých let, ale uzavřely se až v tomto roce. 708 šetření bylo ukončeno s tím, že v 521 případech bylo konstatováno pochybení nebo diskriminace, kdy u 380 skutečností byla již vydána zpráva o napravení pochybení, dále v 90 případech příslušný úřad ještě pochybení nenapravitel a VOP musela vydat závěrečná stanoviska, ve kterých navrhovala opatření k nápravě a ty úřad následně přijal a ve 37 případech úřad své pochybení nenapravitel dokonce ani po vydání závěrečného stanoviska VOP. Ochránčyně díky tomu využila sankčního oprávnění a informovala o tom příslušný úřad i veřejnost.

V dalších 187 případech nebyla zjištěna žádná diskriminace či pochybení ze strany úřadů. V rámci průběhu let se daří poměr podnětů v působnosti a mimo ni zvyšovat ve prospěch případů, kdy veřejný ochránce práv může občanům s jejich problémy pomoci.

Graf 6 Přijaté podněty v působnosti v členění podle oblastí v roce 2019 (vlastní zpracování na základě zpráv pro Poslaneckou sněmovnu)

Na grafu výše můžeme vidět počet přijatých podnětů podle jednotlivých oblastí za rok 2019. Největší počet podnětů byl přijat v oblasti sociálního zabezpečení, především se to týkalo invalidních důchodů. Občané zpravidla nesouhlasili se stanoveným datem vzniku invalidity nebo se započítanou dobou důchodového pojištění. Na rozdíl od minulého roku bylo méně podnětů v rámci dávek pomoci v hmotné nouzi. Naopak více než v minulosti se veřejná ochránkyně práv zabývala podněty, které v sobě nesly zahraniční aspekt, například rodinné dávky adresované ze zemí Evropské unie, důchody ze zahraničí podle koordinačních nařízení Evropské unie nebo také důchody založené na základu dvoustranných smluv o sociálním zabezpečení. Díky těmto číslům vydala Kancelář veřejného ochránce práv hned osm, ať už nových nebo aktualizovaných informačních letáků, které měly za úkol přiblížit problematiku sociálních dávek nejširší veřejnosti.

Druhou nejčetnější oblastí, co se týká podnětů byly stavby a regionální rozvoj s 645 podněty. Nejčastěji se jednalo o pomoc s umístěním stavby, s řízením o odstranění staveb, ochrana vod a vodních děl, ochrana ovzduší a odpady, ale také klasická stavební povolení, údržby

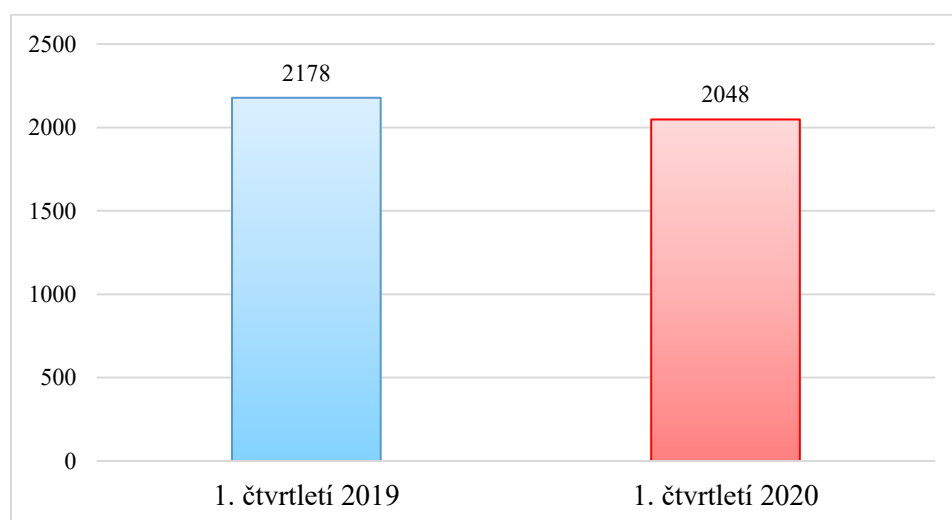
staveb a další. Dále následovala oblast, která se týká Armády České republiky, policie a vězeňství s celkovým počtem 528. Nejméně případů, pouhých 9, bylo zaznamenáno v oblasti správy státního zastupitelství.

5.1.1 Významné momenty roku 2019

- Včasné zajištění zdravotního pojištění pro několik dětí v rámci Evropské unie při návratu ze zahraničí a také pojištění předčasně narozeného novorozence, kterého komerční zdravotní pojišťovna původně odmítla pojistit.
- Díky veřejné ochránkyně práv mohou v některých dětských domovech děti častěji telefonovat, používat svá mobilní zařízení a mít je dokonce ve svých vlastních uzamykatelných skříňkách.
- V důsledku nárůstu podnětů proti činnostem Úřadu práce České republiky se věnovali osvětě na téma „Vyřazování z evidence uchazečů o zaměstnání“, která se týkala sociálních pracovníků, pracovníků občanských poraden a nevládních organizací. Byly uspořádány semináře v Brně, Praze a Olomouci. Také byl publikován miniseriál na téma Vyřazování z evidence uchazečů o zaměstnání v Listech sociální práce, který měl 4 díly.
- Bylo vydáno 8 nových nebo aktualizovaných informačních letáků, které se týkaly sociálních dávek a byly koncipovány tak, aby jim porozuměla i širší veřejnost.
- Dále se zaměřili na praxi úřadů při poskytování informací o jejich činnostech. Byl vytvořen nový leták Poskytování informací a aktualizovali se letáky jako Oddlužení I, II a Pozemkové úřady. Upozornili na nezákonné měření rychlosti ve Varnsdorfu a zabývali se používáním policejních dronů v chráněné krajinné oblasti Brdy a také výkladem pojmu táboření.
- Aby byla usnadněna stavebníkům orientace v procesech příprav a realizací staveb rodinných domů, byl vytvořen webový průvodce Domek polopatě. S touto problematikou byla spjata i analýza a průzkum nového připravovaného stavebního zákona a uplatnění zásadních připomínek jak k jeho věcnému záměru, tak i k návrhu paragrafového znění.
- Byly vydány informační letáčky pro občany, kteří si přivydělávají ubytováním turistů ve svých nemovitostech nebo je někdy svezou vlastním dopravním prostředkem v sekci Sdílená ekonomika: Ubytovací služby a Převážní služby.

- Byly vyřizovány stížnosti z věznic a psychiatrických nemocnic. Navštěvovali se místa, kde se nachází osoby omezené na svobodě či se prováděl dohled nad vyhošťováním a předáváním cizinců.
- V roce 2019 bylo bilancováno nad antidiskriminačním zákonem a byl proveden výzkum judikatury k nezávislým projevům na internetu. Z výzkumu můžeme zjistit, že nejvíce se lidé cítili diskriminováni v oblasti práce a zaměstnání, celkem 88, dále pak ve zboží a službách 66krát a dále v oblasti bydlení, vzdělání a podobně. Důvodem, proč se lidé cítili diskriminováni byla především rasa, etnický původ, zdravotní postižení, věk, pohlaví a jiné.
- Již druhým rokem se monitorovalo, jak Česká republika naplňuje práva lidí s postižením. Kancelář veřejného ochránce práv se zaměřila hlavně na výzkumnou činnost, spolupráci s lidmi s postižením a jejich organizacemi a také spolupracovali s výborem OSN.
- Zúčastnili se několika mezinárodních konferencí například na téma problematiky vysílání pracovníků v rámci vnitřního trhu EU, hospodářská a sociální práva a jejich monitoring.
- Kancelář uspořádala konferenci na téma antidiskriminační zákon, protože slavil své 10. výročí. (vlastní zpracování na základě Výroční zprávy 2019)

5.2 Analýza podaných podnětů v roce 2020

Graf 7 Celkový počet podaných podnětů za první čtvrtletí v roce 2019 a 2020 (vlastní zpracování na základě zpráv pro Poslaneckou sněmovnu)

V prvním čtvrtletí 2020 obdržel veřejný ochránce práv o 130 podnětů méně než ve stejném období předchozího roku, jak ukazuje i graf č. 7. Podíl podnětů působnosti byl cca 67 %, což se drží lehce pod průměre z roku 2019, kdy tento průměr byl 71 %. Stejně jako v roce 2019 se nejvíce podnětů týkalo oblasti sociálního zabezpečení, zejména se jednalo o důchody a dávky, dále stavby a činnosti Vězeňských služeb.

V 79 podnětech občané namítli nerovné zacházení z toho se 50 případů týkalo antidiskriminačního zákona. Informace a analýzy mezinárodním subjektům a vnitrostátním orgánům poskytl veřejný ochránce práv ve 21 případech. Institut v prvním čtvrtletí navštívil 3 zařízení, sledoval 1 vyhoštění cizinců a prostudoval 1898 rozhodnutí o vyhoštění.

V prvním čtvrtletí, dne 12. února byl také Poslaneckou sněmovnou zvolen nový ochránce práv JUDr. Stanislav Křeček, který svůj slib složil 19. února a vystřídal tak Mgr. Annu Šabatou, Ph.D., které skončil její šestiletý mandát ve funkci.

6 VYHODNOCENÍ PŘÍPADU ŘEŠENÉHO VEŘEJNÝM OCHRÁNCEM PRÁV

Případ, který byl podán 9. 6. 2017 se týká styku rodičů s dětmi. Tento případ řešila tehdejší veřejná ochránkyně práv Anna Šabatová a své rozhodnutí vydala cca po roce a půl, přesněji tedy, 13. prosince 2018. (informace o případu jsou čerpány ze Zprávy veřejné ochránkyně práv o činnosti za 1. čtvrtletí roku 2019 a Závěrečného stanoviska s návrhem na opatření k nápravě Sp. Zn.: 3656/2017/VOP/)

6.1 Popis případu

Kvůli problémům se zanedbáváním péče soud odebral matce tři malé děti a svěřil je do dětského domova. Matka i přesto usilovala o kontakt s dětmi a snažila se uspořádat si život, našla si nejen bydlení ale i partnera. Pravidelně dětem telefonovala a chodila za nimi do dětského domova. Po nějaké době požádala ředitele daného dětského domova o povolení, které se týkalo dlouhodobějšího pobytu jejich dětí u ní doma. Orgán sociálně-právní ochrany dětí však několikrát odmítal vydat souhlas do té doby, dokud se matka nepodrobí terapii a neprojeví se její výsledky.

OSPOD přesahoval své kompetence a pravomoci, protože místo soudu si sám stanovoval podmínky pro dlouhodobý kontakt matky s jejími dětmi. Mezitím se podařilo situaci v rodině zlepšit a tento orgán již nepovažoval za nutné dále vydat podnět k omezení styku matky s dětmi, dokonce pobyt dětí u matky podporoval a přislíbil respektování hranic své pravomoci.

6.1.1 Definice vzniklého problému

Pouze soud může omezit kontakt rodičů s dětmi. Ředitel dětského domova povoluje vícedenní pobyt dítěte svěřeného do ústavní péče v domácnosti rodiče, ale toto povolení může vydat až po předchozím souhlasu orgánu sociálně-právní ochrany dítěte. Pokud by však tento kontakt s rodiči nebyl v nejlepším zájmu svěřeného dítěte do ústavní péče, nemůže orgán sociálně-právní ochrany dítěte tomuto kontaktu bránit opakovanými nesouhlasy, ale musí podat podnět soudu k omezení styku rodiče s dětmi.

Právní předpisy vztahující se k dané problematice:

- Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, § 30, § 42a odst. 3 písm. a)
- Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, § 23 odst. 1 písm. e)
- Zákon č. 500/2004 Sb., Správní řád, ve znění pozdějších předpisů, § 149 odst. 4, § 149 odst. 6
- Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 888, § 891 odst. 1, § 891 odst. 2

6.1.2 Závěry šetření provedené veřejným ochráncem práv

Tehdejší veřejná ochránkyně práv Anna Šabatová ve své zprávě o šetření uvádí, že se Úřad městské části Brno-střed jakožto orgán sociálně-právní ochrany dětí dopustil pochybení. Toto pochybení spočívalo ve vydávání plošných negativních stanovisek v rámci dětských dovolenek a tím omezoval styk dětí s jejich matkou na časově neurčitou dobu.

Úřad městské části Brno-střed se tímto postupem dostal mimo své kompetence, které jsou dány zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, protože dlouhodobě omezovat styk rodičů a jejich dětí náleží výlučně soudu, a nikoliv tomuto orgánu.

6.1.3 Vyjádření úřadu

Úřad městské části Brno-střed prostřednictvím svého tajemníka ve svých vyjádřeních z 21. září a 19. října 2018 uvádí, že sice nepolemizují v rámci kompetencí, které jsou rozděleny mezi soud a orgán sociálně-právní ochrany dětí, co se týká styku rodičů s dětmi, ale odmítá konstatované pochybení veřejnou ochránkyní práv.

V prvním vyjádření bylo poukázáno na to, že u dětí byl shledán syndrom CAN, tedy syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte, kdy matka byla i za zanedbávání dětí trestně odsouzena a děti musely procházet terapií. Tajemník uvedl, že matka s dětmi umístěnými do dětského domova mohla telefonovat a docházet na návštěvy. Zpočátku se mohla s dětmi pohybovat pouze po areálu zařízení, poté i mimo něj. Tento typ omezení kontaktu bylo dáno ochranou dětí před možným ohrožujícím chováním matky. Na začátku

byl zájem matky o děti častý, po nějaké době začal upadat, nebyla s nimi v kontaktu tak často, ale neztratila o ně zájem úplně. Ve vyjádření bylo dále uvedeno, že aktuální pobyty u matky jsou podmiňovány matčinou terapií a orgán sociálně-právní ochrany dětí polemizuje nad umožněním krátkodobých neboli jednorázových pobytů dětí u matky s výhledem na postupné rozšiřování, ovšem s předpokladem, že děti nebudou ohroženy.

Ve druhém vyjádření bylo opět potvrzeno, že orgán sociálně-právní ochrany dětí podmínil udělení souhlasu o pobytu dětí u jejich matky právě jejím docházením na terapie kvůli získání jejího názoru na situaci s cílem dosáhnout změny v jejím přístupu k výchově a péči o děti. Tajemník dále pokračuje, že se jednalo dočasné opatření, které bylo prodlužováno samotnou matkou a jejím laxním přístupem a neochotou spolupracovat. Dodává, že v době podání návrhu orgánu sociálně-právní ochrany dětí na vydání usnesení o předběžném opatření o odebrání dětí z její péče se tento razantní postup nejevil nezbytný a také dodal především to, že to nebylo v zájmu dětí. Cílem další sociální práce byla sanace rodiny, kdy by bylo úsilí o omezení či úplný zákaz styku matky s dětmi překážkou při dosažení stanoveného cíle, a dokonce i v přímém rozporu s tímto cílem.

6.2 Závěrečné zhodnocení veřejným ochráncem práv

Veřejná ochránkyně práv i nadále trvala na svém původním právním závěru a vydala podle §18 odst. 2 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů, její závěrečné stanovisko, protože nesdílela názor tajemníka úřadu městské části Brno-střed.

OSPOD dává k vícedennímu pobytu dětí mimo zařízení, ve kterém jsou umístěny, písemný souhlas na základě ustanovení zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní úpravě dětí, ve znění pozdějších předpisů, §30. Tento souhlas má formu závazného stanoviska, což upravuje §149 správního řádu. Kvůli důležitosti takového úkonu, kdy v momentu, kdy by bylo vydáno nesouhlasné stanovisko, by ředitel zařízení neměl jinou možnost než žádostem o pobyty mimo zařízení nevyhovovat (ustanovení §149 odst. 4 správního řádu), je nezbytné, aby dané písemné stanovisko zachovalo rámec právních předpisů, který je pro něj vymezen. Ustanovení zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, § 30 stanovuje, že při vydávání písemných souhlasů o pobytech dětí mimo zařízení OSPOD přihlíží hlavně k sociálnímu a rodinnému prostředí, ve kterém se bude dítě pohybovat a bude tam pobývat a také individuálnímu plánu ochrany dítěte, je-li tento plán zpracován.

Veřejná ochránkyně práv zmínila ve své zprávě o šetření, že prostředí matky v rámci rozhodné doby prošetřil Městský úřad Velkého Meziříčí a závěr byl takový, že matka disponuje dobrými materiálními podmínkami. Pátý cíl individuálního plánu ochrany dětí z rozhodné doby představoval návštěvy rodičů s upřesněním, že matka bude děti navštěvovat co nejvíce v zařízení. Individuální plány se vůbec nezmiňovaly o dovolenkách dětí u matky a už vůbec v nich nebylo řešeno podmínění tím, že matka musí podstoupit psychoterapii, tyto plány počítaly pouze s neprodlenou návazností matky na odborníky.

Orgán sociálně-právní ochrany dětí v jeho stanovisku vycházel ale především z jiných zdrojů, protože prostředí i individuální plán ochrany dítěte by svědčily pro souhlas s pobytem dětí, díky předchozí znalosti rodinných poměrů. Podmínkou tohoto orgánu k umožnění dovolenek byla spolupráce matky s psychoterapeutem, jak bylo uvedeno výše. Tento požadavek vzhledem k historii a vývoji celé situace v rodině se zdál být zcela logický a oprávněný. Přesto jde o podmínku, **kteřá v důsledku kontakt matky spolu s dětmi v jejím domácím prostředí omezuje na dobu blíže neurčitou.** Psychoterapie spadá totiž do procesů, které z časových hledisek zabírají nikoli týdny, ale měsíce, někdy i celé roky. Úspěšnost tohoto procesu je také těžko měřitelná a jeho hodnocení bývá značně komplikované. OSPOD touto podmínkou z hlediska času blíže dobu neurčitou, po kterou se matka se svými dětmi nemůže stýkat ve své domácnosti. **Veřejná ochránkyně práv právě z těchto důvodů zůstala i nadále přesvědčena o tom, že se úřad městské části Brno-střed dostal svým stanoviskem mimo mantinely zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, § 30 a tím se dostal do sféry, která už je vyhrazena soudní moci, tak jak ji veřejná ochránkyně práv popsala dále.**

Omezení styku rodičů s dětmi se rozlišuje na jednorázové neboli krátkodobé, kdy se omezí pouze jeden konkrétní kontakt rodiče s dítětem nebo dlouhodobé, kdy jde o více kontaktů a často toto omezení není ohraničené časem vůbec.

6.2.1 Jednorázové/krátkodobé omezení styku rodiče s dítětem

K tomuto omezení styku rodiče s dítětem dochází v případě, kdy se jedná o děti odebrané z péče rodičů na základě soudních rozhodnutí patrných na mnoha místech českého právního řádu.

Příkladem jednorázového omezení styku rodiče s dětmi může být nařízení ředitele zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc o zákazu nebo přerušení návštěvy rodičů v zařízení kvůli jejich nevhodnému chování, které by mělo za následek nepříznivý dopad na výchovu

děti. Stejně oprávnění mají i ředitelé školských zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy.

Tyto zákonná oprávnění umožňují jednorázový zásah do práva na styk dětí s jejich rodiči, kdy je tento zásah nutný v případě bezprostředního a přímého ohrožení dítěte. Je tedy nezbytné zasáhnout ihned na základě řádného uvážení ředitelem konkrétního zařízení.

Jednorázové omezení styku rodiče s dítětem se může jednat i dovozenek, tedy pobytů u rodičů, podle § 30, odst. 1, zákona o sociálně-právní ochraně dětí, toto omezení spočívá v tom, že je vázáno na povolení. V praxi orgány sociálně-právní ochrany dětí vydávají souhlas vždy pro každou konkrétní dovolenku. Z uvedeného vyplývá, že mohou nastat situace, kdy OSPOD vyjádří nesouhlas s dovolenou například v momentě, kdy rodič nemá pro pobyt dětí zajištěné materiální podmínky (nemá peníze na jídlo pro děti a podobně). Další dovolenka je povolena až v případě, že rodič už disponuje dostatečným příjmem na to, aby mohl děti celý pobyt řádně živit, to může trvat několik dnů nebo i týdnů a je to plně v kompetenci § 30 již zmiňovaného zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

Veřejná ochránkyně práv v této části podotkla, že podstoupení psychoterapie není ani krátkodobou či jednorázovou záležitostí.

6.2.2 Dlouhodobější omezení styku rodiče s dítětem

Výše uvedené předpisy v kapitole jednorázového či krátkodobého omezení styku rodiče s dětmi už dlouhodobější omezení styku neupravují. Tato úprava je vyhrazena soukromému právu a působnosti soudů, protože se jedná o výrazně větší a citelnější zásah do práva na rodinný život. Právní úprava tohoto omezení v daném pohledu není komplexní, neboť občanský zákoník, § 888 nebo § 891, odst. 1, upravuje převážně styk v situacích rodičovských konfliktů, proto se v případech dětí odebraných z péče rodičů postupuje analogicky a aplikuje se stejná právní norma.

Soud je občanským zákoníkem oprávněn k určení podmínek styku, jeho místa i k určení osob, které se mohou nebo nesmí styku účastnit. Také může styk rodičů s dětmi nějakým způsobem upravit, omezit nebo dokonce zakázat.

Z uvedeného vyplývá že soud je v zásadě oprávněn jakýmkoli způsobem upravit, omezit nebo dokonce zakázat styk rodiče s dítětem na dobu neurčitou nebo do té doby, dokud se nezmění poměry na straně rodiče tak, aby styk s dítětem mohl probíhat bez

případných omezení. V praxi soudy tuto dobu nijak blíže či přesněji nspecifikují a návrat do původního stavu je prováděn v důsledku monitoringu rodinné situace a dalších sociálních prací OSPOD s rodinou.

Veřejná ochránkyně práv v širším kontextu dodala, že je potřeba zmínit ještě státního zástupce, který je rovněž oprávněn k zákazu styku obviněného rodiče s dítětem v dlouhodobém horizontu podle §88b a následně trestního řádu. Včetně ohledu na tento institut je právní řád České republiky při omezování styku rodičů s dětmi velmi přísný.

6.3 Správný postup tohoto případu

Jak bylo uvedeno výše, tajemník ÚMČ Brno-střed uvedl, že OSPOD byl v době podání návrhu přesvědčen, že tak razantní postup jako představuje úprava styku matky s jejími dětmi nejevil nezbytným a nikoli v zájmu dětí.

Zřejmé je, že v době po umístění dětí do dětského centra D. byla situace kontrolována daným zařízením a matka neměla ani stanovené podmínky pro vícedenní péči o děti. Z uvedeného vyplývá, že matka ve výsledku nemohla ani o dovolenky žádat, proto se úprava styku s dětmi mimo zařízení jevila zbytečná. To neznamená, že OSPOD nemohl kdykoli podat podnět k soudu o úpravě styku, jestliže by měl o děti oprávněné obavy.

Ani to, že matka dle tajemníka nespolupracovala podle představ (laxní přístup k psychoterapii) nebylo ovšem důvodem k tomu, aby OSPOD byl ospravedlněn ke stanovení podmínek, za jakých by byl styk dětí s matkou mimo zařízení umožňován. Správným postupem byla soudní úprava styku, a naopak prodlužování doby trvání dočasných opatření od úřadu městské části Brno-střed, díky matčinému chování, představovalo ještě závaznější důvod pro úpravu styku matky s dětmi soudem.

Výše zmiňovaný úřad měl v momentě, kdy matka začala žádat o dovolenky pro své děti, obratem podat podnět soudu k úpravě jejich styku, a ne vydávat opakovaně nesouhlas s dovolenkami, protože se tímto postupem dostal nad příslušný rámec daný zákonem o sociálně-právní ochraně dětí, § 30.

6.4 Opatření vedoucí k nápravě

Veřejná ochránkyně práv Anna Šabatová navrhla úřadu městské části Brno-střed tyto opatření:

- V případě, že kvůli vyhodnocení orgánu sociálně-právní ochrany dětí je i nadále nutné zamezovat intenzivnějšímu styku a kontaktu matky s dětmi, měl by ÚMČ Brno-střed **podat příslušný návrh soudu**, aby soud mohl o omezení styku řádně rozhodnout a dále také nevázat souhlas s dovolenkami na psychoterapii matky
- ÚMČ Brno-střed by měl **seznámit s tímto případem všechny pracovníky orgánu sociálně-právní ochrany dětí** tak, aby se do budoucna řídili žádoucí praxí.

Závěrečné stanovisko zaslala veřejná ochránkyně práv starostovi Úřadu městské části Brno-střed Ing. arch. Vojtěchu Menclovi a žádala na základě ustanovení zákona o veřejném ochránci práv, § 20, odst. 1, aby ji uvědomil, jestli byla navržená opatření k nápravě provedena. Odpověď byla očekávána v zákonné lhůtě 30 dnů od doručení tohoto stanoviska. Stanovisko bylo zasláno rovněž i stěžovatelce.

V případě, že by Úřad městské části Brno-střed nepřijal navrhovaná opatření k nápravě nebo provedená opatření budou považována za nedostatečná, podle zákona o veřejném ochránci práv, § 20, odst. 2, vyrozumí Anna Šabatová příslušný nadřízený úřad, případně by mohla o svých zjištěních informovat i veřejnost včetně sdělení jmen osob oprávněných jednat jménem ÚMČ Brno-střed.

6.5 Můj názor na daný případ

S názorem tehdejší ochránkyně práv Annou Šabatovou souhlasím, protože podle právní úpravy může pouze soud omezit kontakt rodičů s dětmi podle Zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, §30. Z tohoto hlediska bych viděl chování úřadu městské části Brno-střed, jako závažné překročení svých pravomocí. Ve věcech týkajících se zájmu dětí, by se mělo postupovat správně a co nejrychleji, protože obzvláště v nízkém věku dětí, je jakýkoliv zásah do jejich výchovy závažný. Otázkou zůstává, jestli byly zamítavé stanoviska na dlouhodobý kontakt rodiče s dětmi na místě. Úřad městské části Brno-střed jej vydával i z důvodu, že vyžadoval terapii matky a její výsledky. O této skutečnosti se, ale zpráva o šetření, kterou prováděl Městský úřad Velkého Meziříčí nezmiňovala. Městský úřad Velkého Meziříčí ve své zprávě uvádí, že matka disponuje dobrými materiálními podmínkami. Proto i nadále nechápu zamítavá stanoviska vydávaná

úřadem městské části Brno-střed i přes to, že si byl vědom, že se matka pokouší uspořádat si život, našla si přítele i vhodné bydlení. Úřad městské části Brno-střed se prostřednictvím svého tajemníka vyjádřil, že si jsou vědomi překročení svých pravomocí, ale odmítají konstatované pochybení nalezené veřejnou ochránkyní práv.

Souhlasím i s Úřadem městské části Brno-střed, který ve svém vyjádření uvádí, že u dětí byl shledán syndrom CAN (syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte), po tomto zjištění by mohl člověk plně chápat jejich zamítavá stanoviska na dlouhodobý pobyt rodiče s dětmi, nicméně i když se úřad městské části Brno-střed snažil chránit zájem a výchovu dětí měl by se i nadále držet svých pravomocí a neurčovat si vlastní podmínky pro povolení dlouhodobého styku. Tajemník dále uvádí, že matka měla laxní přístup k psychoterapii, nicméně ani tato skutečnost neopodstatňuje OSPOD, aby si sám stanovoval, za jakých podmínek by umožnil dlouhodobý pobyt rodiče s dětmi.

Matka sice v době umístění dětí do dětského centra nesplňovala stanovené podmínky pro péči o děti, nicméně měl úřad městské části Brno-střed v momentě, kdy matka začala žádat o dovolenky pro své děti, podat podnět soudu k úpravě jejich styku a nepřekračovat svou pravomoc opakovaným vydáváním negativních stanovisek.

Na závěr mého zhodnocení bych chtěl, probrat i činnost veřejné ochránkyně práv, samozřejmě, že ze svého postavení nechci nijak znevažovat takto důležitou funkci, jakou je veřejný ochránce práv, ale přece jen bych jeden návrh na zlepšení měl. Rozhodnutí o tomto podnětu trvalo cca rok a půl, což se mi zdá obzvláště u věcí týkajících se dětí a nezletilých poněkud dlouhá doba.

Po roce a půl bylo vydáno stanovisko k nápravě, že ÚMČ Brno-střed by měl příště podat příslušný návrh soudu a nerozhodovat za něj a nevázat souhlas na psychoterapii, dále by měl seznámit s tímto případem všechny pracovníky orgánu sociálně-právní ochrany dětí, tak aby nadále nedocházelo k překračování jejich pravomocí. Je tedy možné, že tento případ zamezí dalšímu podobnému chování ze strany ÚMČ Brno-střed.

Musím se ztotožnit i s názorem veřejné ochránkyně mimo šetření. Celou dobu, co jsem případ studoval, jsem byl toho názoru, že pochybení neudělal jen úřad městské části Brno-střed, ale také samotný ředitel konkrétního zařízení, který na začátku případu rozhodoval o omezení návštěv pouze na dětské zařízení, byl jsem toho názoru, že i toto rozhodnutí mělo padnout za strany soudu zároveň s prvotním rozhodnutím o umístění dětí do zařízení, a ne

až následně od ředitele. To se mi potvrdilo při bližším prostudování Závěrečného stanoviska, kdy si na tento fakt dovolila upozornit i sama veřejná ochránkyně práv.

7 ZÁVĚREČNÉ SHRNUÍ A NÁVRHY NA ZLEPŠENÍ

Slovo ombudsman i celý institut vznikl ve Švédsku v roce 1809, kde král pověřil ombudsmana dozorem nad správným chováním úředníků. Po vzoru Švédska se tento institut dostal i do dalších zemí a dnes jej můžeme vidět ve více jak 90 zemích celého světa. V České republice tento institut vznikl zhruba před 20 lety a můžeme tedy říct, že se jedná o poměrně mladou instituci. Jako první byl do funkce veřejného ochránce práv zvolen Otakar Motejl, bývalý ministr spravedlnosti a předseda Nejvyššího soudu České republiky. V průběhu let, které jsou analyzovány v praktické části práce byli veřejnými ochránci práv JUDr. Pavel Varvařovský a Mgr. Anna Šabatová, Ph.D., které její funkce skončila v únoru letošního roku a vystřídal jí její bývalý zástupce JUDr. Stanislav Křeček.

Veřejný ochránce práv sídlí spolu se svou Kanceláří v Brně a jeho působnost se vztahuje k institucím, které jsou zákonem obecně označovány jako „úřady“. Jeho působnost se nevztahuje na prezidenta republiky a vládu, Parlament a další instituce, které jsou uvedeny v teoretické části práce. Veřejný ochránce práv slouží v České republice na ochranu občanů v případech, kdy je chování úřadů v rozporu s právem, jsou-li tyto orgány nečinné nebo se chovají nějakým způsobem nesprávně a tím pádem nejsou v souladu s principy demokratického právního státu a s principy dobré správy.

Instituce už od svého počátku byla v očích veřejnosti potřebná, už v roce 2000, kdy byl zákon č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv účinný, ale nebyl naplněn, přicházelo velké množství podnětů nebo stížností, celkem jich za prosinec daného roku bylo 276 a bylo vidět, že řada občanů na tuto instituci spoléhala. Za rok 2001 bylo převzato celkem 5 996 podnětů.

Ve sledovaném období 2010 až 2019 bylo přijato celkem 78 049 podnětů, nejméně v letech 2010, 2011 a nejvíce naopak v roce 2016, kdy bylo přijato celkem 8 398 podnětů. U přijatých podnětů je potřeba rozlišovat, jestli jsou v působnosti veřejného ochránce práv či nikoliv a díky tomu se jimi veřejný ochránce práv nemůže dále zabývat. Rozdělení působnosti bylo graficky znázorněno v Grafu 2 a také vzhledem k mladosti instituce a dostupnosti dat, až k samému začátku i Graf 3, který mapuje působnost od roku 2001 do roku 2009. V roce 2001 byl poměr působnosti 50 na 50. Byla to nová instituce a občané ještě nebyli schopni odhadnout co je v působnosti veřejného ochránce práv a co nikoliv. Podněty mimo působnost se zpravidla ve velké většině týkaly majetkových, rodinných či občanskoprávních sporů. Od roku 2006 se do celkového počtu podnětů zahrnují i podněty, které byly podané ústně do protokolu a na místě byly vyřízeny zaměstnancem Kanceláře, většina těchto

podnětů nebyla v působnosti ochránce, a proto můžeme sledovat lehký pokles % působnosti v tomto roce (Graf 3).

Podrobnější analýza byla provedena pro rok 2019, kdy byl počet podaných podnětů rozdělen i na jednotlivá čtvrtletí. Za celý rok obdržela veřejná ochránkyně práv Anna Šabatová 7 840 podnětů. 710 lidí přišlo do Kanceláře osobně s otázkou působnosti ochránce v některých případech nebo se jejich návštěva týkala právních rad. 407 z nich svou návštěvu využilo pro podání podnětu ústně do protokolu. Informační telefonní linka byla využita celkem 6 358krát jednak kvůli ověření působnosti v rámci jejich problému dále kvůli objasnění různých možností řešení jejich životních situací nebo k ověřování stavů jejich podnětů. V roce 2019 bylo zahájeno 749 šetření a z toho 66 jich bylo zahájeno z vlastní iniciativy Anny Šabatové jakožto veřejné ochránkyně práv.

Největší počet podnětů byl evidován v oblasti sociálního zabezpečení, především se jednalo o invalidní důchody, jak bylo ukázáno na Grafu 6, vzhledem k velkému počtu podnětů vydala Kancelář veřejného ochránce práv hned osm, jak aktualizovaných, tak nových informačních letáčků, jejichž hlavním úkolem bylo přiblížit problematiku sociálních dávek široké veřejnosti. Dále bylo nejvíce podnětů evidováno v oblasti staveb a regionálního rozvoje, armády, policie a také v ochraně práv dětí, mládeže a rodiny. Nejvíce podaných podnětů v roce 2019 bylo evidováno hned v prvním čtvrtletí a v roce 2020 jich za stejnou dobu bylo podáno o 130 méně.

Kromě přijímání podnětů má role veřejného ochránce práv i řadu dalších funkcí. Během roku 2019 se kromě jiného pořádaly semináře, vydávaly aktualizované nebo nové informační prospekty, vytvořil se webový průvodce „Domek polopatě“ v rámci usnadnění orientace v procesech příprav a staveb rodinných domů, proběhla bilance nad antidiskriminačním zákonem a také na toto téma byla Kanceláří veřejného ochránce práv uspořádaná konference, protože slavil své 10. výročí. Institut se zúčastnil několika mezinárodních konferencí, monitoroval naplňování práv lidí s postižením v České republice, navštěvovali se místa, kde se nachází osoby omezené na svobodě a další.

Dále se praktická část věnovala konkrétnímu případu matky a jejích tří dětí, kdy soud kvůli problémům s péčí matce její děti odebral a svěřil je do péče dětského zařízení. Problém nastal v okamžiku, kdy matka požádala o povolení k dlouhodobějšímu pobytu jejích dětí u ní doma, místo soudního rozhodnutí se v této věci rozhodl samotný OSPOD, a ještě případný souhlas podmiňoval návštěvami psychoterapií, což ovšem nebylo v rámci jeho pravomocí možné, proto se jednalo případ v působnosti veřejné ochránkyně práv. Tento případ byl

upravován zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, především § 30, dále občanským zákoníkem, Správním řádem a zákonem o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů. V rámci rozboru všech příslušných dokumentů, které se týkaly daného případu jsem dospěl ke stejnému názoru jako veřejná ochránkyně práv a to takovému, že došlo k pochybení OSPOD v tom smyslu, že místo toho, aby narušil své pravomoci, měl podat v okamžiku, kdy matka začala žádat o dovolenky pro její děti obratem podnět k soudu k úpravě jejich styku, a ne brát tyto věci do svých rukou.

I přes souhlas s veřejnou ochránkyní práv jsem konstatoval, že zlepšení by mohlo přijít v podobě urychlení celého procesu, jelikož šlo o jasné narušení pravomocí ze strany OSPOD a případ se týkal malých dětí, kdy rok a půl dle mého názoru je dlouhá doba, a právě proto zde vidím prostor pro případné zlepšení. Dále bych stejně jako veřejná ochránkyně práv navrhoval, aby OSPOD poučil veškeré své zaměstnance, kteří by mohli přijít do styku s podobným rozhodnutím a případem o tom, jak správně a dle zákona a konkrétních právních předpisů v podobné věci rozhodovat tak, aby se příště tato chyba neopakovala a nedocházelo k překročení jejich pravomocí. Chtěl bych také dodat, že nový veřejný ochránce práv využil možnosti rozdělení působnosti mezi něj a jeho zástupkyni Moniku Šimůnkovou, a právě třeba i díky tomu by mohlo docházet v některých případech k urychlení jejich vyřízení a podobně. Ovšem na takové tvrzení je ještě příliš brzo, neboť Stanislav Křeček zastává funkci teprve od letošního konce února.

ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce bylo seznámit čtenáře s institucí veřejného ochránce práv. První část byla věnována teoretickým poznatkům o této instituci, popsání činnosti veřejného ochránce práv, jeho působnosti, zániku a také dobré správě a v této oblasti především jejím deseti principům, kterými jsou soulad s právem, nestrannost, včasnost, předvídatelnost, přesvědčivost, přiměřenost, efektivnost, odpovědnost, otevřenost a vstřícnost, které jsou pro veřejného ochránce práv důležité. V teoretické části byla dále dobrá správa vložena do Evropského kontextu.

Praktická část se věnovala analýze institutu, kdy byla pomocí dokumentů jako jsou výroční zprávy, čtvrtletní zprávy a souhrnné zprávy o činnostech veřejného ochránce práv a dalších dokumentů shrnuta činnost veřejného ochránce práv od roku 2010 do roku 2019 s nastíněním prvního čtvrtletí letošního roku. Dále se praktická část zabývala názorným příkladem, jeho popisem a rozбором, správným řešením, vyjádřením veřejné ochránkyně práv Anny Šabatové i úřadu městské části Brno-střed, kterého se případ týkal a v neposlední řadě zde byl uveden i můj osobní názor na danou situaci.

Konec praktické části práce byl věnován shrnutí zjištěných poznatků a vědomostí.

Na závěr bych chtěl říct, že po vypracování této práce shledávám tento institut veřejného ochránce práv velmi potřebným, jakožto i fakt, že díky této funkci je zajišťováno zkvalitnění práce orgánů veřejné správy a také to, že díky veřejnému ochránci práv lidé věří, že díky jeho pravomocem je možná i náprava, která se týká věcí veřejných.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Literatura

ČERNÍN, Karel, 2019. *Principy dobré správy*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 224 s. ISBN 978-80-7598-300-8.

HENDRYCH, Dušan. 2016. *Správní právo: obecná část*. Vyd. 9. Praha: C.H. Beck, 600 s. ISBN 978-80-7400-624-1.

MÜLLER, Ralf, c2017. *Governance and Governmentality for Projects*. Abington: Routledge, 269 s. ISBN 978-1-138-92635-6.

REIF, Linda C., c2004. *The Ombudsman, Good Governance and the International Human Rights System*. Koninklijke: Martinus Nijhoff Publishers, 431 s. ISBN 978-94-017-5932-8.

SLÁDEČEK, Vladimír. 2011. *Zákon o Veřejném ochránci práv: komentář*. Vyd. 2. Praha: C.H. Beck, 216 s. ISBN 978-80-7400-158-1.

WINTR, Jan, 2006. *Říše principů: obecné a odvětvové principy současného českého práva*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 278 s. ISBN 80-246-1246-1.

ZDRAŽILOVÁ, Petra a Dagmar KRIŠOVÁ. 2015. *15 let činnosti veřejného ochránce práv: sborník z mezinárodní konference*. Vyd. 1. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 116 s. ISBN 978-80-87949-0-7.

Online zdroje

Veřejný ochránce práv – ombudsman, 2020. *Ombudsman veřejný ochránce práv* [online]. [cit. 2020-06-20]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/verejny-ochrance-prav-ombudsman/>

HRABCOVÁ, Dana, ed., *Principy dobré správy: Sborník příspěvků přednesených na pracovní konferenci* [online], 2006. Brno: Masarykova univerzita [cit. 2020-06-20]. ISBN 80-210-4001-7. Dostupné z:

https://www.ochrance.cz/uploads/tx_odlistdocument/Principy_d_spravy_konference.pdf

Historie institutu ombudsmana. *Ombudsman veřejný ochránce práv* [online]. [cit. 2020-06-20]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/historie/>

HRAZDÍLKOVÁ, Iva, ed., 2010. *Deset let veřejného ochránce práv v České republice* [online]. [cit. 2020-06-20]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/Publikace/ochrance_almanach.pdf

Veřejný ochránce práv, 2020. *Ombudsman veřejný ochránce práv* [online]. [cit. 2020-06-20]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/verejny-ochrance-prav-ombudsman/>

Ochránci a zástupci, 2020. *Ombudsman veřejný ochránce práv* [online]. [cit. 2020-06-21]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/historie/ochranci-a-zastupci/>

Působnost veřejného ochránce práv, 2020. *Ombudsman veřejný ochránce práv* [online]. [cit. 2020-06-21]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/pusobnost-verejneho-ochrance-prav/>

Rozdělení působnosti mezi veřejným ochránce práv a jeho zástupkyní, 2020. *Ombudsman veřejný ochránce práv* [online]. [cit. 2020-06-29]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/rozdeleni-pusobnosti/>

„Dobrá správa“ v dokumentech Rady Evropy, 2008. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. [cit. 2020-06-21]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/dobra-sprava-v-dokumentech-rady-evropy.aspx>

Principy dobré správy, 2020. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. [cit. 2020-06-21]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/stiznosti-na-urady/principy-dobre-spravy/>

Historie, 2020. *Evropský veřejný ochránce práv* [online]. [cit. 2020-06-21]. Dostupné z: <https://www.ombudsman.europa.eu/cs/history>

Listina základních práv Evropské unie, 2010. *EUR-Lex.europa.eu republiky* [online]. [cit. 2020-06-29]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0389:0403:CS:PDF>

Souhrnná zpráva veřejného ochránce práv o činnosti za rok, 2001. *Ombudsman veřejný ochránce práv* [online]. [cit. 2020-06-21]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/zpravy_pro_poslaneckou_snemovnu/Souhrnna_zprava_VOP_2001.pdf

Souhrnná zpráva veřejného ochránce práv o činnosti za rok, 2001. *Ombudsman veřejný ochránce práv* [online]. [cit. 2020-06-21]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/zpravy_pro_poslaneckou_snemovnu/Souhrnna_zprava_VOP_2002.pdf

Souhrnná zpráva o činnosti veřejného ochránce práv za rok, 2003. *Ombudsman veřejný ochránce práv* [online]. [cit. 2020-06-21]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/zpravy_pro_poslaneckou_snemovnu/Souhrnna_zprava_VOP_2003.pdf

Souhrnná zpráva o činnosti veřejného ochránce práv za rok, 2004. *Ombudsman veřejný ochránce práv* [online]. [cit. 2020-06-21]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/zpravy_pro_poslaneckou_snmovnu/Souhrnná_zpráva_VOP_2004.pdf

Souhrnná zpráva o činnosti veřejného ochránce práv za rok, 2005. *Ombudsman veřejný ochránce práv* [online]. [cit. 2020-06-21]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/zpravy_pro_poslaneckou_snmovnu/Souhrnná_zpráva_VOP_2005.pdf

Souhrnná zpráva o činnosti veřejného ochránce práv za rok, 2006. *Ombudsman veřejný ochránce práv* [online]. [cit. 2020-06-21]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/zpravy_pro_poslaneckou_snmovnu/Souhrnná_zpráva_VOP_2006.pdf

Souhrnná zpráva o činnosti veřejného ochránce práv za rok, 2007. *Ombudsman veřejný ochránce práv* [online]. [cit. 2020-06-21]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/zpravy_pro_poslaneckou_snmovnu/Souhrnná_zpráva_VOP_2007.pdf

Souhrnná zpráva o činnosti veřejného ochránce práv, 2008. *Ombudsman veřejný ochránce práv* [online]. [cit. 2020-06-21]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/zpravy_pro_poslaneckou_snmovnu/Souhrnná_zpráva_VOP_2008.pdf

Souhrnná zpráva o činnosti veřejného ochránce práv, 2009. *Ombudsman veřejný ochránce práv* [online]. [cit. 2020-06-21]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/zpravy_pro_poslaneckou_snmovnu/Souhrnná_zpráva_VOP_2009.PDF

Souhrnná Zpráva o činnosti veřejného ochránce zpráv, 2010. *Ombudsman veřejný ochránce práv* [online]. [cit. 2020-06-21]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/zpravy_pro_poslaneckou_snmovnu/Souhrnná_zpráva_VOP_2010.pdf

Souhrnná Zpráva o činnosti veřejného ochránce zpráv, 2011. *Ombudsman veřejný ochránce práv* [online]. [cit. 2020-06-21]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/zpravy_pro_poslaneckou_snmovnu/Souhrnná_zpráva_VOP_2011.pdf

Souhrnná Zpráva o činnosti veřejného ochránce zpráv, 2011. *Ombudsman veřejný ochránce práv* [online]. [cit. 2020-06-21]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/zpravy_pro_poslaneckou_snmovnu/Souhrnná_zprava_VOP_2012-web.pdf

Souhrnná Zpráva o činnosti veřejného ochránce zpráv, 2012. *Ombudsman veřejný ochránce práv* [online]. [cit. 2020-06-21]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/zpravy_pro_poslaneckou_snmovnu/Souhrnná_zprava_VOP_2012-web.pdf

Souhrnná Zpráva o činnosti veřejného ochránce zpráv, 2013. *Ombudsman veřejný ochránce práv* [online]. [cit. 2020-06-21]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/zpravy_pro_poslaneckou_snmovnu/Souhrnná-zprava_2013_PDF_A.pdf

Souhrnná Zpráva o činnosti veřejného ochránce zpráv, 2014. *Ombudsman veřejný ochránce práv* [online]. [cit. 2020-06-21]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/zpravy_pro_poslaneckou_snmovnu/Souhrnná-zprava_VOP_2014.pdf

Výroční zpráva, 2015. *Ombudsman veřejný ochránce práv* [online]. [cit. 2020-06-21]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/ESO/Souhrnná-zprava_VOP_2015.pdf

Výroční zpráva, 2016. *Ombudsman veřejný ochránce práv* [online]. [cit. 2020-06-21]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/ESO/Vyrocní-zprava-2016_web.pdf

Výroční zpráva, 2017. *Ombudsman veřejný ochránce práv* [online]. [cit. 2020-06-21]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/zpravy_pro_poslaneckou_snmovnu/Vyrocní-zprava-2017_web.pdf

Výroční zpráva, 2018. *Ombudsman veřejný ochránce práv* [online]. [cit. 2020-06-21]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/zpravy_pro_poslaneckou_snmovnu/Vyrocní_zprava_2018.pdf

Výroční zpráva, 2019. *Ombudsman veřejný ochránce práv* [online]. [cit. 2020-06-21]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/zpravy_pro_poslaneckou_snemovnu/Vyrocnizprava-2019.pdf

Zpráva veřejné ochránkyně práv o činnosti za 1. čtvrtletí roku, 2019. *Ombudsman veřejný ochránce práv* [online]. [cit. 2020-06-21]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/zpravy_pro_poslaneckou_snemovnu/Ctvrtletky/2019/2019-I-Q.pdf

Zpráva veřejné ochránkyně práv o činnosti za 2. čtvrtletí roku, 2019. *Ombudsman veřejný ochránce práv* [online]. [cit. 2020-06-21]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/zpravy_pro_poslaneckou_snemovnu/Ctvrtletky/2019/2019-II-Q.pdf

Zpráva veřejné ochránkyně práv o činnosti za 3. čtvrtletí roku, 2019. *Ombudsman veřejný ochránce práv* [online]. [cit. 2020-06-21]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/zpravy_pro_poslaneckou_snemovnu/Ctvrtletky/2019/2019-III-Q.pdf

Zpráva veřejné ochránkyně práv o činnosti za 4. čtvrtletí roku, 2019. *Ombudsman veřejný ochránce práv* [online]. [cit. 2020-06-21]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/zpravy_pro_poslaneckou_snemovnu/Ctvrtletky/2019/2019-IV-Q.pdf

Zpráva veřejné ochránkyně práv o činnosti za 1. čtvrtletí roku, 2020. *Ombudsman veřejný ochránce práv* [online]. [cit. 2020-06-19]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/zpravy_pro_poslaneckou_snemovnu/Ctvrtletky/2020/2020-I-Q.pdf

Závěrečné stanovisko s návrhem k opatření k nápravě, 2018. *Ombudsman veřejný ochránce práv* [online]. [cit. 2020-06-21]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/ESO/3656-17-MJ_ZSO.pdf

Právní předpisy

ČESKO, 1999. Zákon č. 349/1999 Sb. ze dne 8. prosince 1999 o Veřejném ochránci práv. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. [cit. 2020-06-13]. Dostupný z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-349>

ČESKO, 1999. Zákon č. 359/1999 Sb. ze dne 9. prosince 1999 o sociálně-právní ochraně dětí. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. [cit. 2020-06-13]. Dostupný z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-359>

ČESKO, 2002. Zákon č. 109/2002 Sb. ze dne 5. února 2002 o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů. In: *Sbírka zákonů* [online]. [cit. 2020-06-13]. Dostupný z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-109>

ČESKO, 2004. Zákon č. 500/2004 Sb. ze dne 24. června 2004 správní řád. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. [cit. 2020-06-13]. Dostupný z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-500>

ČESKO, 2012. Zákon č. 89/2012 Sb. ze dne 3. února 2012 občanský zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. [cit. 2020-06-13]. Dostupný z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

CAN	Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte (Child abuse and neglect)
ČOI	Česká obchodní inspekce
EIA	Proces posouzení vlivů na životní prostředí (Environmental impact Assessment)
EU	Evropská unie
Ochránce	Veřejný ochránce práv
OSN	Organizace spojených národů
OSPOD	Orgán sociálně správní ochrany dětí
KVOP	Kancelář veřejného ochránce práv
RRTV	Rada pro rozhlasové a televizní vysílání
ÚMČ	Úřad městské části
VOP	Veřejný ochránce práv
ZVOP	Zástupce veřejného ochránce práv

SEZNAM GRAFŮ

<i>Graf 1 Počet podaných podnětů v letech 2010–2019 (vlastní zpracování na základě zpráv pro Poslaneckou sněmovnu)</i>	<i>39</i>
<i>Graf 2 Přijaté podněty v letech 2010-2019 dle působnosti v % (vlastní zpracování na základě zpráv pro Poslaneckou sněmovnu)</i>	<i>40</i>
<i>Graf 3 Přijaté podněty v letech 2001-2009 dle působnosti v % (vlastní zpracování na základě zpráv pro Poslaneckou sněmovnu)</i>	<i>41</i>
<i>Graf 4 Celkový počet podaných podnětů za jednotlivá čtvrtletí v roce 2019 (vlastní zpracování na základě zpráv pro Poslaneckou sněmovnu)</i>	<i>42</i>
<i>Graf 5 Podíl přijatých podnětů v působnosti za rok 2019 (vlastní zpracování na základě zpráv pro Poslaneckou sněmovnu)</i>	<i>43</i>
<i>Graf 6 Přijaté podněty v působnosti v členění podle oblastí v roce 2019 (vlastní zpracování na základě zpráv pro Poslaneckou sněmovnu)</i>	<i>44</i>
<i>Graf 7 Celkový počet podaných podnětů za první čtvrtletí v roce 2019 a 2020 (vlastní zpracování na základě zpráv pro Poslaneckou sněmovnu)</i>	<i>46</i>

SEZNAM TABULEK

<i>Tabulka 1 Veřejní ochránci práv a jejich zástupci (vlastní zpracování dle ombudsman veřejný ochránce práv, 2020)</i>	18
<i>Tabulka 2 Rozdělení působnosti (vlastní zpracování dle ombudsman veřejný ochránce práv, 2020)</i>	24

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Formulář podání stížnosti ombudsmanovi

Příloha P II: Vzor dopisu ombudsmanovi se stížností

PŘÍLOHA P I: FORMULÁŘ PODÁNÍ STÍŽNOSTI OMBUDSMANOVÍ

Podnět veřejnému ochránci práv

1. Stěžovatel:

Jméno a příjmení: _____

Bydliště: _____

Telefon: _____

Telefonní číslo uvádějte vždy! Pomůžete tak rychlejšímu vyřešení Vašeho problému.

E-mail: _____

(nebo)

Název právnické osoby: _____

Jméno a příjmení osoby oprávněné k jednání za ni: _____

Sídlo právnické osoby: _____

Telefon/fax: _____

Telefonní číslo uvádějte vždy! Pomůžete tak rychlejšímu vyřešení Vašeho problému.

E-mail: _____

Podáváte-li podnět jako zástupce (za jiného):

Jméno a příjmení zástupce: _____

Bydliště: _____

Telefon: _____

E-mail: _____

Vždy uveďte také jméno, bydliště a telefon stěžovatele, kterého zastupujete.
Zmocnění k jednání doložte níže uvedenou plnou mocí:

Plná moc:

.....
Zmocnitel
(ten, kdo plnou moc uděluje)

.....
Zmocněnec
(ten, kdo na základě plné moci jedná)

2. PODNĚT SMĚŘUJE PROTI: (označte příslušný úřad či zařízení)

- ministerstvo _____
- krajský úřad _____
- obec (obecní úřad) _____
- jiný správní úřad (např. stavební, sociálně-právní ochrany dětí) _____

- Česká správa sociálního zabezpečení _____
- Úřad práce ČR _____
- zdravotní pojišťovna _____
- Policie ČR _____
- služební orgán Armády ČR (Hradní stráž) _____
- Vězeňská služba ČR (věznice) _____
- zařízení, kde se vykonává ochranná nebo ústavní výchova _____
- zařízení, kde se vykonává ochranné léčení _____
- orgán státní správy soudu nebo státního zastupitelství (předseda soudu, vedoucí státního zastupitelství) _____
- Česká národní banka _____
- Rada pro rozhlasové a televizní vysílání _____
- jiný úřad či instituce _____

Případné doplňující údaje k příslušnému úřadu (zařízení) - název a sídlo, příp. jméno a příjmení nebo jiná identifikace konkrétního úředníka:

3. Co je předmětem Vašeho podnětu:

(stručné vylíčení podstatných okolností věci; v čem konkrétně podle Vašeho názoru úřad pochybil?)

4. Čeho chcete podáním veřejnému ochránci práv dosáhnout?

(např. vydání, změny nebo zrušení rozhodnutí, příp. co by bylo pro Vás ideálním řešením?)

5. Komu (jakému úřadu či instituci) byla věc předložena před tím, než jste se obrátil/a na veřejného ochránce práv? Vyzval/a jste některé z nich k nápravě? V případě, že ano, kdy a jakým způsobem se tak stalo, co Vám bylo odpovězeno?

6. Seznam příloh, které k objasnění podnětu připojujete, a všechna rozhodnutí, jichž se Váš podnět týká (kopie, nikoliv originály):

Datum: _____ Podpis: _____

Vážená paní, Vážený pane,

než odešlete svůj podnět, seznamte se prosím s tím, jak budeme v Kanceláři veřejného ochránce práv zpracovávat Vaše osobní údaje, například jméno, příjmení, adresu, telefonní číslo, které jste v podnětu uvedli.

Právo chrání Vaše soukromí a ukládá nám, abychom Vaše osobní údaje pečlivě střežili, bezdůvodně je nikomu nesdělovali a abychom Vám sdělili, že v Kanceláři veřejného ochránce práv **Vaše osobní údaje „zpracováváme“**. To znamená, že je na základě Vašeho podnětu shromažďujeme a dále uchováváme v papírové a elektronické podobě. Při vyřizování Vašeho podnětu **budeme postupovat podle zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů.**

S Vašimi údaji se mohou seznámit pouze naši zaměstnanci, kteří se budou na vyřízení Vašeho podnětu podílet. Mimo Kancelář veřejného ochránce práv se s Vašimi osobními údaji mohou seznámit na základě individuálních žádostí a se souhlasem veřejného ochránce práv orgány veřejné moci (např. orgány činné v trestním řízení, soudy). Bude-li to potřebné pro vyřízení Vašeho podnětu, zpřístupníme Vaše osobní údaje v rozsahu nezbytném úřadům, institucím, zařízením či jiným osobám, jejichž činností se ochránce může na základě zákona zabývat. Zároveň se od nich můžeme dozvědět Vaše další osobní údaje. I tyto smíme „zpracovávat“. Vaše osobní údaje budeme zpracovávat, dokud Váš podnět nevyřídíme a poté ještě 10 let.

Jak právo Vaše osobní údaje chrání?

Tak že:

- máte právo na přístup ke svým osobním údajům
- máte právo na opravu svých osobních údajů
- máte právo na výmaz svých osobních údajů (právo „být zapomenut“)
- máte právo podat námitku proti zpracování
- máte právo, abychom omezili zpracování Vašich osobních údajů
- máte právo podat stížnost u dozorového orgánu, jímž je Úřad pro ochranu osobních údajů. Bližší informace o činnosti Úřadu naleznete zde: www.uoou.cz

Chcete vědět víc o zpracování svých osobních údajů v Kanceláři veřejného ochránce práv? Podívejte se na naše webové stránky (<https://www.ochrance.cz/kancelar-vop/ochrana-osobnich-udaju>/www.ochrance.cz/Kancelář VOP/ochrana osobních údajů) nebo se obraťte přímo na naši pověřenkyni pro ochranu osobních údajů, jíž je JUDr. Veronika Gabrišová, tel. 542 542 311, email: poverenkynne@ochrance.cz

PŘÍLOHA P II: VZOR DOPISU OMBUDSMANOVĚ SE STÍŽNOSTÍ

Vážený pane ombudsmane,

obracím se na vás s žádostí o pomoc s vyřešením problému s přístupem na pozemek.

Bydlíme v obci V. na pozemku, na němž naše rodina žije a vlastní ho už 50 let. Pod tímto pozemkem vede od nepaměti obecní cesta. Je to jediná přístupová cesta k našemu pozemku, ale také k dalším pozemkům kolem. Před asi 5 lety koupila pozemek na druhé straně cesty paní B., založila si chov koní a jednoho dne cestu přehradila elektrickým ohradníkem. Tvrdila nám, že si nechala udělat vyměření hranic pozemků a podle něho je cesta součástí jejího pozemku. Obecní cesta prý má podle tohoto vyměření správně vést přes náš pozemek. Všichni pamětníci v obci ale mohou potvrdit, že cesta byla celá léta, už od nepaměti v místech, kde je i nyní, že se nikdy nepřesouvala.

Navštívili jsme katastr nemovitostí, kde s námi vše vyhledali a ubezpečili nás, že z naší strany je vše v pořádku, nemusíme nic podnikat, protože mapy i téměř před 200 lety souhlasí, že cesta na našem pozemku není.

Obrátili jsme se proto na obecní úřad a žádali, aby zajistili odstranění zátarasu z cesty. Do dnešního dne se ale nic nestalo. Obecní úřad sice rozhodl, že má být oplocení odstraněno a průchod uvolněn, ale paní B. se odvolala ke krajskému úřadu a ten rozhodl opačně. Cesta je už tři čtvrtě roku zatarasená a od obecního úřadu dostáváme pouze informace, že se věc řeší. Nakonec nás vyzvali k mimosoudní dohodě! S tím nesouhlasíme, a tak Vás prosíme o pomoc, aby byl přístup na obecní cestu opět uvolněn.

V příloze přikládám kopie naší korespondence a zápisů z jednání s úřady.

S pozdravem